

МАКЕДОНСКА БАНКА ЗА ПОДДРШКА НА РАЗВОЈОТ АД СКОПЈЕ

ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА РАБОТЕЊЕТО НА МБПР ВО 2013 ГОДИНА

Скопје, Април, 2014

СОДРЖИНА

1. Обраќање на главниот извршен директор	3
2. Деловно опкружување	5
3. Профил на банката	6
4. Деловна политика и цели	6
5. Извештај за корпоративно управување	7
6. Организациона структура	17
7. Акционерска структура	19
8. Други информации и податоци во врска со Кодексот за корпоративно управување	19
9. Информации и податоци за политиката на банката за спречување на судир на интереси	19
10. Финансиски резултати од работењето во 2013 година	20
11. Кредитни активности	23
12. Осигурување на побарувања	33
13. Управување со ризици	39
14. План и анализа	44
15. Усогласување на работењето на МБПР со законските прописи	44
16. Активности согласно законот за спречување на перење на пари	45
17. Сигурност на информативниот систем	46
18. Информатичка технологија	47
19. Внатрешна ревизија	48

I. ОБРАЌАЊЕ НА ГЛАВНИОТ ИЗВРШЕН ДИРЕКТОР

Почитувани дами и господа,

Во 2013 година, со забавеното закрепнување на странската побарувачка и македонската економија забележа позитивен економски раст. Сплетот на повеќе фактори како странските инвестиции, одредени економски мерки и др. влијаеа во порастот на индустриското производство и подобрување на надворешниот трговски биланс. Домашните банки и оваа година внимателно ги следеа случувањата во стопанскиот сектор, со зајакнети критериуми на кредитирање и примена на конзервативен пристап, посебно кај корпоративното кредитирање. Ваквиот пристап на банките, резултираше со задржување на нивото на нефункционални кредити под 12% и задржување на профитабилноста.

При вакви услови во екомонијата, улогата на Македонската банка за поддршка на развојот АД – Скопје (МБПР) како единствена развојна банка во Република Македонија беше особено акцентирана. Во тој правец беа преземени соодветни мерки и воведени нови кредитни производи со цел да се одговори на предизвиците со кои се соочуваат малите и средни претпријатија, но и државата во целина. Притоа, МБПР се раководеше од основните принципи на неконкурентност на деловните банки, недискриминација на корисниците, транспарентност, рентабилност, ефикасност и економска оправданост на инвестициите кои беа финансирани.

За МБПР, 2013 година беше успешна година. И во оваа година Банката успеа да ги исполни целите и задачите зададени со законот за нејзиното основање, односно да обезбеди финансиска поддршка на малите и средни трговски друштва, да го поттикнува извозот, да ја унапредува инфраструктурата и регионалниот развој и да даде придонес во заштитата на животната средина и обновливите извори на енергија. Банката покажа стабилно ниво на ликвидност со стапка на адекватност на капиталот од 22,36%, Вкупната актива покажа пораст за 15,7%, а кредитите се зголемени за 13,7%. Притоа е остварена добивка од 115.315 илјади денари.

Во измината 2013 година беше актуелно користењето на средствата од трите фази на кредитните аранжмани со Европската инвестициона банка (ЕИБ), кои заради поволните услови предизвикаа голем интерес кај деловната заедница. Со задоволство можеме да истакнеме дека средствата од првиот и вториот аранжман со ЕИБ беа во целост повлечени и искористени, а третиот аранжман е со 95% искористеност. Со тоа воедно се создадоа услови за реализација и на четвртиот аранжман со ЕИБ во износ од 100 милиони евра кој треба да започне со реализација во наредната година.

Директната поддршка на извозните компании претставуваше надополнување на палетата на кредитни продукти на МБПР кои ги потпомогнаа домашните компании во остварувањето на нивните деловни цели.

Факторингот во 2013 година, како релативно понова услуга на МБПР, исто така се покажа како корисен инструмент за клиентите, со кој се овозможува откуп на побарувањата на нашите клиенти од купувачите. Оваа услуга претставува сериозна поддршка на ликвидноста на нашите компании.

МБПР ќе продолжи и во наредниот период со вршење на својата развојна функција во деловното окружување, преку изнаоѓање соодветни мерки и финансиски инструменти за олеснување и поддршка на клиентите кои се соочуваат со отежнати услови на работење во економскиот амбиент.

Со почит,

Драган Мартиновски
Главен извршен директор

II. ДЕЛОВНО ОПКРУЖУВАЊЕ

И покрај тоа што закрепнувањето на странската побарувачка се одвиваше бавно, домашната економија имаше солиден раст заснован врз специфичните фактори, како што се влезот на новите странски инвестиции и фискалниот импулс. Досегашните остварувања во реалната економија и расположливи податоци упатуваат на остварување на проектираниот раст на БДП од 3,3% за целата 2013 година како и на натамошен солиден економски раст, на годишно ниво. За следниот период (2014 и 2015 година), се предвидува натамошен раст на економијата, но со забрзано темпо, со очекувана стапка на раст на БДП од 3,7% и 4,4%, соодветно.

Индустриското производство во периодот јануари – декември 2013 година во однос на истиот период од 2012 година регистрира раст од 3,2%. Секторот Снабдување со електрична енергија, гас, пареа и климатизација забележа раст од 5,3%, секторот Рударство и вадење камен оствари раст од 3,4% и секторот Преработувачка индустрија исто така раст од 2,8%.

Вкупната надворешно - трговска размена во 2013 година во однос на 2012 година бележи раст од 0,1%.

Во 2013 година, физичкиот обем на извозот бележи пад од 13,0% во однос на 2012 година, а вредноста на извезените стоки изнесува 3.211,8 милиони евра и бележи раст од 3,2% (98,3 милиони евра) во однос на 2012 година. Главни групи производи со најголемо учество во извозот во 2013 година се: железо и челик со 18,5%, хемиски материји и производи 15,1%, облека 14,6%, пијалаци и тутун 6,3%, метална руда и отпадоци од метал 5,1%, и нафта и производи од нафта 2,2%. Овие шест групи производи сочинуваат 61,8% од вкупниот извоз на државата.

Увезените количини стоки во 2013 година се намалени за 9,8% во однос на претходната година, а нивната вредност изнесува 4.968,4 милиони евра, што претставува намалување за 1,8% (93,3 милиони евра) во однос на 2012 година. Најголем дел од увозот на стоки во 2013 година, покрај нафтата отпаѓа на обоени метали; предиво, ткаенини и текстилни производи; железо и челик; електрични машини, апарати и делови; друмски возила; индустриски машини и делови; и друго. Гледано по економска намена, во 2013 година најголемо учество во увозот имаат: стоки за индустриски набавки (44,9%), потоа следуваат горива и мазива (15,8%), производи за инвестиции без транспортна опрема (12,9%), храна и пијалаци (11,4%), стоки за широка потрошувачка (10,1%) и транспортна опрема (4,8%).

Во 2013 година трговскиот дефицит се намали за 191,6 милиони евра или 9,8% во однос на минатата година. Намалувањето на дефицитот е резултат на комбиниран ефект од: намалување на негативното салдо во размената со горива и мазива, храна и пијалаци, транспортна опрема, инвестиции без транспортна опрема и стоки за широка потрошувачка, додека во спротивна насока дејствуваше проширеното негативно салдо во размената со стоки за индустриски набавки. Во 2013 година, 81,6% од трговскиот дефицит на земјата е остварен во размената со Велика Британија, Грција, Кина, Србија и Турција, а потоа следуваат: Италија, Русија, Словенија, Австрија, Швајцарија и други. Суфицит е остварен во размената со Германија, Косово и Босна и Херцеговина.

Во текот на последниот квартал од годината монетарните услови беа непроменети, така што максималната каматна стапка на аукциите на благаянички записи сè уште е на нивото од 3,25%.

Инфлациските притисоци и натаму се намалуваат, а во последните месеци од годината и со малку поголем интензитет од очекуваниот. Освен кај вкупната инфлација, забавување беше забележано и кај базичната инфлација, што беше во согласност со проектираните движења. Растот на потрошувачките цени во четвртиот квартал се сведе на нивото од 1,3%, на годишна основа. Со тоа, просечната годишна инфлација за 2013 година изнесува 2,8%.

Во четвртиот квартал, кредитната активност на банките значително забрза, при солиден раст на депозитниот потенцијал на банките, што особено беше изразено во последниот месец од кварталот. Воедно, забележана е и промена во структурата на кредитирањето, во полза на кредитите насочени кон корпоративниот сектор. Овие поволни остварувања претставуваат индикација за можно стабилизирање на согледувањата на банките за ризиците од пласманите во овој сектор, што делумно може да произлегува и од досегашното монетарно олабавување.

Во однос на меѓународните пазари, во 2014 година се очекува дека глобалната економска активност умерено ќе забрза постигнувајќи раст од 3,4%, во споредба со стапката на раст од околу 2,5% во 2013 година. Притоа, САД ќе имаат примарна улога во забрзувањето на економската активност, а се очекува раст и во евро-зоната. Сепак, високата невработеност во евро-зоната, како и бавната кредитна активност, во услови на ниска стапка на инфлација, укажуваат дека во наредниот период постои простор за натамошна поддршка на економското закрепнување од страна на носителите на макроекономските политики во евро-зоната.

III. ПРОФИЛ НА БАНКАТА

Македонска банка за поддршка на развојот АД Скопје (МБПР) е единствената развојна банка во Република Македонија основана со посебен Закон за основање на Македонска банка за поддршка на развојот (Сл.весник на Република Македонија бр. 24/98, 6/2000, 109/2005 и 130/2008). Во 2009 година, донесен е нов Закон за Македонска банка за поддршка на развојот (Сл.весник на Република Македонија бр. 105/2009) со кој е предвидено дека на МБПР соодветно се применуваат одредбите на Законот за банки освен ако не е поинаку уредено со Законот за МБПР, а супервизија на работењето на МБПР во рамките на своите надлежности врши Народна банка на Република Македонија. Во делот на работењето што МБПР го врши во име и за сметка на Република Македонија, надзор врши Министерството за финансии на Република Македонија. За своите обврски МБПР одговара со сиот свој имот.

Стратешка определба на МБПР е да го поддржува и поттикнува развојот на македонското стопанство преку поддршка на малите и средни трговски друштва преку понуда на широка палета на финансиски производи (кредитни линии, гаранции и осигурување на извозот) приспособени кон потребите на крајните корисници. Банката работи во согласност со стратешките политики, цели и приоритети на Република Македонија.

IV. ДЕЛОВНА ПОЛИТИКА И ЦЕЛИ

Деловната политика на МБПР се базира на Законот за МБПР, Законот за банки и други важечки прописи. Деловната политика ги определува целите на банката, сегментите на работење на банката, управувањето со ризици, управувањето со изворите на средства, контрола на трошоците, водењето на кредитната политка, политика за осигурување, кадровската политика, и др.

Во текот на 2013 година, МБПР со преземање на соодветни мерки и реализација на диверзифицирани активности, се фокусираше на остварување на утврдените цели и задачи дефинирани во деловната политика, и тоа:

- ефикасно искористување на вкупниот кредитен потенцијал на Банката,
- зголемување на волуменот на кредитното осигурување на извозни и домашни побарувања на краток рок од комерцијални и политички ризици;
- развој на факторинг;
- зголемување на базата на клиенти;
- изнаоѓање на нови и поволни извори на финансирање;
- воведување на нови финансиски производи;
- воспоставување на ефикасни интерни системи за управување со ризиците, односно за нивна идентификација, оценка, мониторинг и контрола;
- одржување на вредноста на капиталот и негово зголемување преку политиката за издвојување на нето добивката за резерви и дополнително зголемување на почетниот капитал;
- континуирано одржување на адекватно ниво на сопствени средства во функција на одржување на интерно дефинираната стапка на адекватност на капиталот;
- континуирано подобрување на организацијата на работењето и унапредување на деловните процеси;
- менаџирање со човечки ресурси и континуирано надградување на нивното знаење и стручност;
- обезбедување усогласеност на работењето на Банката со законската и подзаконската регулатива;
- континуирано преземање на активности со цел спречување перење на пари и финансирање на тероризам;
- развој и усовршување на информативната технологија и имплементирање на нови софтверски решенија со цел да се постигне целосен и интегриран систем на евиденција, анализа и известување кој ќе ги опфати сите фази и организациони единици во Банката;
- водење на политика за ефикасно управување со трошоците;
- продлабочување на соработката со сродни институции од земјата и странство;
- и др.

Деловната политика на Банката се базира врз начелата на усогласеност со законската регулатива, почитување на принципите на ликвидност, стабилност, солвентност, профитабилност и економичност, професионалност и ефикасност во работењето, флексибилност кон потребите на кредитобарателите и др.

V. ИЗВЕШТАЈ ЗА КОРПОРАТИВНО УПРАВУВАЊЕ

1. Органи на управување

Управувањето на МБПР во 2013 година се одвиваше во согласност со Законот за банки (Сл.весник на Република Македонија бр. 67/07, 90/09, 67/10 и 26/13), Законот за Македонска банка за поддршка на развојот (Сл.весник на Република Македонија бр. 105/09), правилата за добро корпоративно управување пропишани од страна на Советот на Народна банка на Република Македонија и Кодексот за корпоративно управување донесен од Собранието на

Македонска банка за поддршка на развојот АД Скопје. При оценката на управувањето на Банката треба да се респектира посебноста на Банката како развојна банка во целосна сопственост на Република Македонија. Во текот на 2013 година Банката ги остваруваше своите активности преку следните органи на Банката:

1. Собрание
2. Надзорен одбор
3. Одбор за управување со ризици
4. Одбор за ревизија
5. Управен одбор
6. Кредитен одбор
7. Одбор за осигурување

Лицата со посебни права и одговорности во Банката во текот на 2013 година не пријавија судир на интереси ниту поврзаност со трети лица согласно Законот за банки.

1.1. Собрание

Република Македонија е единствен акционер на Банката. Единствениот акционер управува со Банката преку Собранието на Банката кое е составено од пет лица - претставници на државниот капитал. Членовите на Надзорниот одбор се и претставници на државниот капитал во Собранието на Банката. Собранието на Банката во извештајната година одржа две редовни седници.

На седницата одржана на ден 30.05.2013 година, Собранието на Банката ги разгледа/усвои следните акти:

- Годишниот извештај за работењето на Банката во 2012 година,
- Годишниот извештај за работа на Надзорниот одбор на Банката во 2012 година со оценка за сопствената работа од аспект на поединечни членови и колективно,
- Годишниот извештај за работа на службата за внатрешна ревизија за 2012 година, заедно со писменото мислење по истиот изготвено од страна на Надзорниот одбор,
- Годишниот Извештај за работа на Одборот за ревизија во 2012 година,
- Извештајот на независните ревизори – друштвото за ревизија (ГРАНТ ТХОРНТОН ДОО Скопје) во однос на финансиските извештаи на банката за годината која завршува 31.12.2012 година, со писменото мислење по истиот изготвено од страна на Надзорниот одбор,
- Годишната сметка и финансиските извештаи на Банката за 2012 година ревидирани од независниот ревизор на Банката,
- Одлуката за употреба и распоредување на остварената добивка за 2012 година,
- Одлуката за усвојување на листата на нето должници на Банката за 2012 година,
- Финансискиот план за работење на Банката во 2013 година,
- Стратегија (Деловната политика и Развоен план на Македонска банка за поддршка на развојот АД Скопје за периодот 2013 – 2015 година) и
- Кодексот за корпоративно управување

На седницата одржана на ден 29.11.2013 година, Собранието на Банката ги усвои следните акти:

- Одлука за измена на Статутот на Македонска банка за поддршка на развојот АД Скопје од 24.12.2009 година,
- Одлука за измена и дополнување на Стратегија (Деловна политика и Развоен план) на МБПР АД Скопје за 2013 – 2015 година, број 02 – 2207/2 од 22.04.2013 година,
- Одлука за избор на Друштво за ревизија

1.2. Надзорен одбор

Во текот на 2013 година, согласно Законот за банките и Статутот на Банката, Надзорниот одбор кој е составен од пет члена, ја остваруваше својата функција во следниот состав:

- **Оливер Костуранов**, Претседател на Надзорен одбор на МБПР, дипломиран економист, магистер по бизнис администрација, генерален директор на СЕАФ Македонија, генерален директор на Смалл Инвестмент Фунд (СИФ) и регионален менаџер на СЕАФ Фондот за Јужен Балкан.
- **Марина Блажековиќ**, Заменик претседател на Надзорен одбор на МБПР, дипломиран економист, магистер по бизнис администрација – МБА менаџмент, вработена на Факултетот за администрација и менаџмент на информациски системи – Битола.
- **Ромела Поповиќ Трајкова**, Член на Надзорен одбор на МБПР, дипломиран економист, магистер по бизнис администрација – МБА менаџмент, Раководител на Сектор за економски политики и регулаторна реформа при Влада на Република Македонија;
- **Игор Димитров**, Член на Надзорен одбор на МБПР, дипломиран правник, државен советник за нормативно правни и административни работи;
- **Армир Садики**, Член на Надзорен одбор на МБПР, дипломиран правник, советник во кабинетот на министерот при Министерство за животна средина и просторно планирање на Р.Македонија;

Членовите на Надзорниот одбор ги именува Владата на Република Македонија и истите согласно Законот за Македонска банка за поддршка на развојот истовремено се и претставници на државниот капитал во Собранието на Банката.

Согласно Законот за банки, Надзорниот одбор на Банката има обврска да се состанува најмалку еднаш месечно. Надзорниот одбор врши надзор на работењето на Управниот одбор, ги одобрува политиките за вршење на финансиските активности и го надгледува нивното спроведување. Надзорниот одбор е одговорен да обезбеди добро работење, управување и стабилност на Банката, како и навремено и точно финансиско известување на Народна банка на Република Македонија.

Надзорниот одбор на банката ги врши и следниве работи:

- ја одобрува деловната политика и развојниот план на банката;
- именува и разрешува членови на управниот одбор на банката;
- именува и разрешува членови на одборот за управување со ризици;
- го одобрува финансискиот план на банката;
- го одобрува воспоставувањето и организацијата на системот за внатрешна контрола;
- организира служба за внатрешна ревизија и ги именува и разрешува вработените во службата;
- го одобрува годишниот план на службата за внатрешна ревизија;
- ја одобрува политиката за сигурност на информативниот систем;
- ги одобрува политиките за управување со ризици на банката;
- ги одобрува плановите и програмите за работа и општи акти на банката, освен актите што ги донесува Собранието на банката;
- ги разгледува извештаите за работењето на управниот одбор на банката;
- ги разгледува извештаите на одборот за управување со ризици;
- ги разгледува извештаите на одборот за ревизија;
- ги разгледува извештаите на лицето/службата за контрола на усогласеноста на работењето на банката со прописите;
- ја одобрува годишната сметка и финансиските извештаи на банката;
- ја одобрува листата на нето должници на банката;
- одобрува изложеност спрема поединечно лице од над 10 % од сопствените средства на банката;
- одобрува изложеност спрема одделна банка од над 25 % од сопствениот капитал на банката;
- одобрува трансакции со поврзани лица со банката во износ од над 3.000.000,00 денари;
- го одобрува стекнувањето на капитални делови и купување на хартии од вредност, поголеми од 5 % од сопствените средства на банката, освен купување на хартии од вредност издадени од Народна банка на Р.Македонија и Р.Македонија;
- го одобрува предлогот на одборот за ревизија за назначување на друштво за ревизија и е одговорен за обезбедување на соодветна ревизија;
- ги одобрува политиките и процедурите за вршење на внатрешна ревизија, врши надзор на соодветноста на процедурите и ефикасноста на работењето на службата за внатрешна ревизија и ги разгледува нејзините извештаи;
- ги разгледува извештаите на супервизијата, други извештаи доставени од Народна банка, Управата за јавни приходи и други надлежни институции и предлага, односно превзема мерки и активности за надминување на утврдените неусогласености и слабости во работењето на банката;
- го одобрува годишниот извештај за работењето на банката и доставува писмено мислење по истиот до Собранието на акционери;
- го разгледува извештајот на друштвото за ревизија и доставува писмено мислење по истиот до Собранието на акционери;

- дава писмено мислење до Собранието на банката по годишниот извештај на службата за внатрешна ревизија;
- го одобрува етичкиот кодекс на банката;
- го одобрува деловникот за работа на одборот за ревизија;
- ја предлага висината на резервите за сигурност;
- одлучува за формирање на посебни резерви и фондови во банката и за нивната висина;
- дава согласност за склучување на договори за реосигурување во рамките на вкупните обврски на банката по основ на работите на осигурување;
- го утврдува вкупниот лимит до кој банката може да се врши кредитно осигурување од комерцијални и политички ризици;
- ги утврдува општите услови за кредитно осигурување од комерцијални и политички ризици;
- дава согласност за договори со Р.Македонија

Со Одлука донесена од страна на Собранието на Македонска банка за поддршка на развојот АД, на членовите на Надзорниот одбор им е утврден месечен надомест за работа во Надзорниот одбор на Банката.

Во текот на 2013 година Надзорниот одбор, одржа вкупно 12 (дванаесет) редовни седници и 6 (шест) вонредни седници и ги донесе следните поважни акти:

- План и Програма за работа на Службата за внатрешна ревизија за 2013 година;
- План за јавни набавки на Македонска банка за поддршка на развојот АД Скопје, за 2013 година;
- Одлуката за измена и дополнување на Стратегијата (Деловна политика и Развоен план) на Македонска банка за поддршка на развојот АД Скопје за периодот 2013 – 2015 година, број 02 – 2207/2 од 22.04.2013 година;
- Предлог Одлуката за измена на Статутот на МБПР АД Скопје од 24.12.2009 година;
- Одлуката за промена на седиштето на Македонска банка за поддршка на развојот АД,
- Одлуката за назначување на Друштвото за ревизија Грант Торнтон ДОО Скопје, ул.Мито Хаџивасилев Јасмин 52 Б – 1/7, Скопје, за друштво кое ќе изврши ревизија на финансиските извештаи на банката за годината која завршува на 31.12.2013 и 2014 година;
- Пречистен текст на Статутот на МБПР, согласно Одлуката на Собранието на банката за измена на Статутот на МБПР од 24.12.2009 година;
- Одлуката за обновување – продолжување на договор за реосигурување за 2014 година.
- Одлуката за промена на член на Одборот за надгледување на активностите на службата за ИТ;
- Одлуката за измена на Методологијата за оценка на банки број 02 – 1154/3 од 11.03.2011 година;

- Одлуката на именување на член на Комисијата за оценка на бонитетот на банки – учеснички.
- Одлуката за именување на член на Одборот за надгледување на активностите на ИТ;
- Одлуката за доделување овластување за одлучување за реструктурирање на изложености на кредитен ризик.
- Одлуката за одобрување на лимити на изложеност кон банка учесник за пласмани преку меѓубанкарскиот пазар на депозити;
- Одлуката за ново задолжување на Македонска банка за поддршка на развојот АД Скопје кај Европска Инвестициона Банка на износ од 100.000.000 ЕУР, согласно условите и роковите во финансискиот договор – Заем за МБПР за МСП и приоритетни проекти IV, FIN^o 82.666 (МК) Serapis N° 2013-0166;
- Одлуката за продажба на превземено средство – подвижен имот Машина за изработка на арматурна мрежа (ТИП ЈР А: 152 ХД) со дополнителна опрема која припаѓа на истата машина (ПИП АЛ ХД 610) сечална на шипки;
- Одлуката за продажба на превземени средства:
 - Недвижност заведена во Имотен лист број 21883 за КО Штип 4 како КП.бр.8687, култура градежно неизградено земјиште во површина од 56 м² на која има бесправно изграден објект до прва плоча во фаза карабина.
 - Подвижен имот: Опишан во фактура број 399–12 од 27.06.2012 година издадена од должникот РУЕН ИНТЕРНЕШНАЛ ТЕХНОЛОЏИС експорт – импорт ДООЕЛ Кочани, адресирана до ВАЛЕО СЕРВИЦЕ Франција. Продажбата да се изврши согласно Плановите за продажба на средствата.

Надзорниот одбор ги одобри т.е усвои извештаите, информациите и другите предложени материјали за работењето на Банката во 2013 година.

Членовите на Надзорниот одбор, во согласност со член 51 од Статутот на Македонска банка за поддршка на развојот АД Скопје, без одржување на состанок, а по пат на електронски доставени материјали, разгледуваа квартални извештаи за трансакции со поврзани лица и одлучуваа по доставените предлози.

1.3. Одбор за управување со ризици

Одборот за управување со ризици се состои од три члена. Еден од членовите на Управниот одбор задолжително е член на Одборот за управување со ризици, а останатите членови се лица со посебни права и одговорности, кои се вработени во Банката и кои имаат искуство во областа на финансиите и банкарството од најмалку три години.

Одборот за управување со ризици во текот на 2013 година работеше во следниот состав:

- **Бесим Билали** – главен оперативен директор
- **Александар Станојковски** – директор на сектор за кредитирање и гаранции
- **Фросина Јосифовска** – шеф на сектор за средства и ликвидност

Одборот за управување со ризици ги врши следните работи:

- перманентно го следи и оценува степенот на ризичност на банката и го утврдува прифатливото ниво на изложеност на ризици со цел минимизирање на загубите од изложеност на банката на ризик;
- воспоставува политики за управување со ризици и ја следи нивната примена;
- ги следи прописите на Народна банка кои се однесуваат на управување со ризици и усогласеноста на банката со овие прописи;
- врши оценка на системите на управување со ризиците во банката;
- утврдува краткорочни и долгорочни стратегии за управување со одделни видови ризици за кои е изложена банката;
- ги анализира извештаите за изложеност на банката на ризик изработени од службите во банката кои вршат оценка на ризиците и предлага стратегии, мерки и инструменти за заштита од ризици;
- ја следи ефикасноста на функционирањето на системите на внатрешна контрола во управувањето со ризици;
- ги анализира ефектите од управувањето со ризиците врз перформанските на банката;
- ги анализира ефектите од предложените стратегии за управување со ризици, како и предложените стратегии, мерки и инструменти за заштита од ризици;
- најмалку еднаш месечно го известува надзорниот одбор, а најмалку еднаш во три месеци одборот за ревизија за промените во ризичните позиции на банката, промените во стратегијата за управување со ризици; ефектите од управување со ризици врз перформансите на банката, како и превземените мерки и инструменти за заштита од ризиците и ефектите од истите;
- најмалку еднаш квартално ги разгледува трансакциите со поврзани лица со банката за што доставува извештај до надзорниот одбор најдоцна до 15 во месецот кој следи на извештајниот период;

Одборот за управување со ризици во текот на 2013 година одлучуваше на седници кои се одржуваа најмалку еднаш неделно, при што во текот на извештајната година одржа вкупно 52 (педесетидве) седници.

Одборот за управување со ризици согласно Законот за банки, доставуваше месечни извештаи за својата работа до Надзорниот одбор на Банката.

1.4. Одбор за ревизија

Одборот за ревизија се состои од пет члена, со мандат од 4 (четири) години. Три члена на Одборот за ревизија се избираат од редот на членовите на Надзорниот одбор, два се независни члена, а најмалку еден член на Одборот за ревизија треба да е овластен ревизор.

Одборот за ревизија во текот на 2013 година работеше во следниот состав:

- **Миов Николаки** – претседател, дипломиран економист, овластен ревизор, вработен и партнер во Ефект плус, Друштво за ревизија,

- **Климентина Попоска** – дипломиран економист, вонреден професор по финансии, Економски институт – Скопје, Универзитет Св. Кирил и Методиј – Скопје,
- **Ромела Поповиќ Трајкова**
- **Марина Блажековиќ**
- **Армир Садики**

Одборот за ревизија ги врши следните работи:

- ги разгледува финансиските извештаи на банката и се грижи за точноста и транспарентноста на објавените финансиски информации за работењето на банката во согласност со прописите за сметководство и меѓународни сметководствени стандарди;
- ги разгледува и оценува системите за внатрешна контрола;
- ја следи работата и ја оценува ефикасноста на службата за внатрешна ревизија;
- го следи процесот на ревизија на банката и ја оценува работата на друштвото за ревизија;
- ги донесува сметководствените политики на банката;
- ја следи усогласеноста на работењето на банката со прописите што се однесуваат на сметководствените стандарди и финансиските извештаи;
- одржува состаноци со управниот одбор, службата за внатрешна ревизија и друштвото за ревизија во врска со утврдените неусогласености со прописите и слабостите во работењето на банката;
- ги разгледува извештаите на одборот за управување со ризици;
- предлага друштво за ревизија;
- најмалку еднаш во три месеца го известува Надзорниот одбор на банката за својата работа.

Во текот на 2013 година Одборот за ревизија одржа вкупно 7 (седум) седници.

На седниците на Одборот за ревизија беа разгледувани финансиските извештаи на банката и се утврдуваше објективноста на објавените финансиски информации за работењето на банката, како и нивната усогласеност со прописите за сметководство и меѓународните сметководствени стандарди.

Одборот за ревизија ја следеше работата на Службата за внатрешна ревизија и ја оценуваше работата на друштвото за ревизија, кое како независен ревизор изврши ревизија на финансиските извештаи на банката за деловната 2013 година.

На седниците на Одборот за ревизија беа разгледувани извештаите за ризичниот профил на банката, анализирајќи го одвоено секој ризик на кој е изложена банката во текот на своето работење.

1.5. Управен одбор

Управниот одбор на Банката се состои од два члена, именувани од страна на Надзорниот одбор на Банката, а врз основа на претходно издадената согласност од Гувернерот на Народна банка на Република Македонија.

Членовите на Управниот одбор се именуваат како: главен извршен директор и главен оперативен директор. Главниот извршен директор е именуван

со мандат од 6 (шест) години додека главниот оперативен директор е именуван со мандат од 2 (две) години.

Членови на Управниот одбор се:

- **Драган Мартиновски** – Главен извршен директор (Именуван со Одлука на Надзорниот одбор 02 – 1305/2 од 16.05.2007 година чиј мандат е продолжен со Одлуката 02 – 1764/4 од 01.04.2013 година)
- **Бесим Билали** – Главен оперативен директор (Именуван со Одлука на Надзорниот одбор 02 – 5919/2 од 06.11.2012 година)

Управниот одбор ги врши следните работи:

- управува со банката;
- ја застапува банката;
- ги извршува одлуките на собранието и на надзорниот одбор на банката, односно се грижи за нивно спроведување;
- покренува иницијативи и дава предлози за унапредување на работењето на банката;
- ги именува и разрешува лицата со посебни права и одговорности; во согласност со одредбите од овој закон и статутот на банката;
- изготвува деловна политика и развоен план на банката;
- изготвува финансиски план на банката;
- изготвува листа на нето должници на банката;
- изготвува политика за сигурност на информативниот систем на банката;
- изготвува годишен извештај за работењето на банката и го доставува до надзорниот одбор;
- изготвува етички кодекс;
- одлучува за пласман на средствата од кредитното осигурување од комерцијални и политички ризици;
- одлучува за давање и земање кредити за ликвидност независно од износот и рокот во рамките на лимитите утврдени со Законот за банките и актите на банката;
- ја утврдува внатрешната организација и систематизацијата на работи и работни задачи во банката и одлучува за засновање и на работниот однос, унапредување во службата, прераспоредување, стручно усовршување, одредување на плата и надоместоци на плата, наградување за особено ангажирање во работа, за изрекување на дисциплински мерки, за материјална одговорност на работниците и за престанок на работен однос;
- врши и други работи кои не се во надлежност на надзорниот одбор на банката.

Управниот одбор во рамките на своите со закон и статут утврдени надлежности ги донесе сите потребни интерни акти со кои се обезбедуваат услови за работење на Банката во согласност со законските и подзаконските акти. За своите тековни активности Управниот одбор најмалку еднаш месечно доставуваше извештаи за својата работа до Надзорниот одбор на банката.

1.6. Кредитен одбор

Кредитниот одбор е составен од три члена од кои членовите на Управниот одбор се членови на одборот согласно Статутот на Банката и третиот член го именува Надзорниот одбор на Банката. Кредитниот одбор на банката во 2013 година работеше во следниот состав:

- **Драган Мартиновски**
- **Бесим Билали**
- **Тони Петроски**

Кредитниот одбор ги има следните задачи и надлежности:

- одлучува за пласманите и кредитните задолжувања, гаранции и други изложености спрема еден заемобарател до 10% од сопствените средства;
- одобрува изложеност спрема одделна банка до 25% од сопствениот капитал на банката;
- разгледува и одобрува кредити, во рамките на кредитната политика, статутот, како и во согласност со начелата на банкарското работење утврдени со законот за Македонска банка за поддршка на развојот;
- управување со постоечките кредити со давање на тековни проценки, најмалку еднаш годишно, за кредитоспособноста на кредитобарателот;
- раскинување договор за постоечки кредит поради опасност од неплаќање на кредитните обврски и доколку е можно барање на додатно обезбедување ако се заканува штета;
- донесува деловник за работа;
- врши други работи од кредитната политика утврдени согласно Законот за Македонска банка за поддршка на развојот, Законот за банките и овој статут.

Во текот на 2013 година Кредитниот одбор одлучуваше на седници на кои беа разгледувани и одобрувани кредитни барања доставени од страна на банките учеснички во кредитните програми на МБПР.

Погоре наведените лица, односно лицата со посебни права и одговорности во Банката не пријавија судир на интереси ниту поврзаност со трети лица согласно Законот за банки.

Во текот на извештајната 2013 година Кредитниот одбор одржа вкупно 42 (четириесетидве) седници.

Согласно Одлуката на Надзорниот одбор на Банката за склучување на Договор со Република Македонија за пренесување на надлежноста за управување и располагање со средствата од Компензационите фондови од странска помош и Компензационите фондови од друга странска помош, Надзорниот одбор на Банката го овласти Кредитниот одбор да одлучува по основ на поднесените кредитни барања за користење на средства од компензационите фондови од странска помош и компензационите фондови од друга странска помош, чија вредност е над 150.000 ЕУР во денарска противвредност по среден курс на НБРМ на денот на одобрувањето.

Во текот на 2013 година Кредитниот одбор одржа вкупно 16 (шеснаесет) седници на кои се одлучуваше по кредити од Компензационите фондови за странска помош и Компензационите фондови од друга странска помош.

1.7. Одбор за осигурување

Одборот за осигурување е составен од три члена. Согласно Статутот на Банката, членовите на Управниот одбор се членови и на Одборот за осигурување, а третиот член го именува Надзорниот одбор на Банката. Одборот за осигурување во 2013 година работеше во следниот состав:

- **Драган Мартиновски**
- **Бесим Билали**
- **Тони Петроски**

Одборот за осигурување ги има следните задачи и надлежности:

- ги утврдува посебните услови за кредитно осигурување од комерцијални и политички ризици;
- разгледува и одобрува склучување на договори за осигурување;
- ги испитува ризиците во рамките на осигурувањето
- управување со полиси за осигурување со давање на тековни проценки, најмалку еднаш годишно за осигурителниот ризик.

Одборот за осигурување во 2013 година одржа вкупно 22 (дваесетидве) седници.

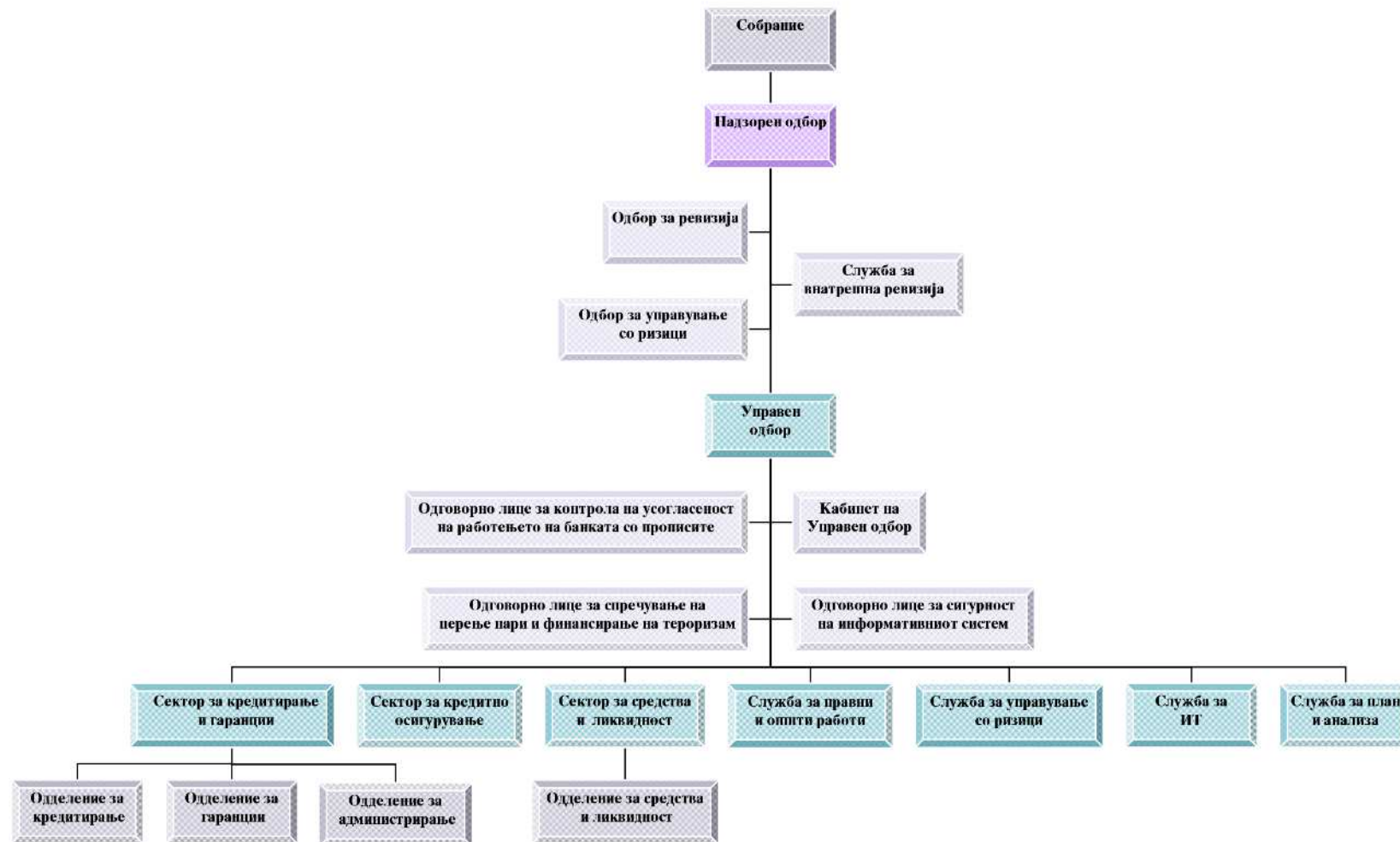
VI. ОРГАНИЗАЦИОНА СТРУКТУРА

Банката е организирана во три сектори: Сектор за кредитирање и гаранции, Сектор за кредитно осигурување, Сектор за управување со средства и ликвидност и пет служби: Служба за внатрешна ревизија, Служба за управување со ризици, Служба за информатичка технологија, Служба за правни и општи работи и Служба за план и анализа. Во Банката е именувано одговорно лице за контрола на усогласеноста на работењето на Банката со прописите, одговорно лице за сигурност на информативен систем и одговорно лице за спречување перење пари.

Банката нема основано подружници.

Заклучно со 31.12.2013 во МБПР има 42 вработени лица.

Во извештајната година на Управниот одбор и лицата со посебни права и одговорности во банката по основ на бруто плата, надоместоци на плата, бонус, осигурувања и други права им се исплатени вкупно 16.938,9 илјади денари. На членовите на Надзорниот одбор на банката по основ на надомест за учество на седници им се исплатени вкупно 717,9 илјади денари и на Одборот за ревизија по основ на надомест за работа на седниците на одборот им се исплатени вкупно 344,4 илјади денари.

VII. АКЦИОНЕРСКА СТРУКТУРА

Согласно Законот за Македонска банка за поддршка на развојот (Сл.весник на Република Македонија бр. 105/2009), МБПР е акционерско друштво во кое Република Македонија е единствен акционер. Владата на Република Македонија е запишана во акционерската книга на Банката со вкупно 384.103 обични акции со право на глас и номинална вредност од 3.108,00 денари за една акција.

VIII. ДРУГИ ИНФОРМАЦИИ И ПОДАТОЦИ ВО ВРСКА СО КОДЕКСОТ ЗА КОРПОРАТИВНО УПРАВУВАЊЕ

Собранието на Македонска банка за поддршка на развојот АД Скопје на седницата одржана на 29.12.2010 година го донесе Кодексот за корпоративно управување на Македонска банка за поддршка на развојот АД Скопје. Еднаш годишно Кодексот за корпоративно управување е предмет на разгледување и ревидирање од страна на Надзорниот одбор на Банката и предмет на одобрување од страна на Собранието на Банката. На седницата на Надзорниот одбор одржана на ден 28.01.2013 година, донесена е Одлука за измена на Кодексот за корпоративно управување на МБПР АД Скопје и истата е одобрена од страна на Собранието на акционери одржано на ден 30.05.2013 година. Кодексот е изготвен во согласност со Одлуката на Советот на НБРМ за основните начела и принципи на корпоративно управување во банка.

Македонска банка за поддршка на развојот, односно органите на управување во Банката и вработените во текот на 2013 година, во целост се придржуваа кон принципите на корпоративно управување прифатени во кодексот за корпоративно управување и тоа:

- принципот на заштита на правата и интересите на единствениот акционер,
- принципот на ефикасно управување,
- принципот на ефикасна контрола на финансиските и економските активности,
- принципот на транспарентност и објективност на објавување на информации за МБПР,
- принципот на законитост и етика,
- принципот на социјална одговорност,
- принципот на поделба на надлежностите,
- политиката на решавање на корпоративните конфликти,
- принципот на ефективно заемно дејство со вработените и правичен надомест,
- принципот на трудољубивост и одговорност,
- заштита на личните податоци и
- корпоративен советник.

IX. ИНФОРМАЦИИ И ПОДАТОЦИ ЗА ПОЛИТИКАТА НА БАНКАТА ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА СУДИР НА ИНТЕРЕСИ

Основните постулати на политиката за спречување на судир на интереси во Македонска банка за поддршка на развојот се предвидени во етичкиот кодекс на банката усвоен од Управниот одбор и одобрен од Надзорниот одбор на Банката на седницата одржана на ден 27.01.2011 година и Политиката за идентификување на потенцијални судири на интерес и дефинирање на мерките и активностите кои се преземаат во случај на постоење на судир на интереси од 09.06.2010 година. Етичкиот

кодекс, најмалку еднаш годишно е предмет на разгледување од страна на Надзорниот одбор на Банката.

Согласно законските одредби и одредбите од Политиката на Банката за спречување на судирот на интереси, лицата со посебни права и одговорности во Банката редовно на секои шест месеци даваа писмена изјава за постоење, односно непостоење на судир на нивниот личен интерес со интересот на Банката.

Членовите на Надзорниот и Управниот одбор на Банката и лицата со посебни овластувања не присуствуваат при донесување на одлуки со кои е доведена во прашање нивната објективност, поради постоење на судир помеѓу нивниот личен интерес и интересот на Банката преку содржината на одлуката која е предмет на донесување од страна на соодветниот орган. Членовите на Надзорниот и Управниот одбор и лицата со посебни овластувања пред одлучувањето за одредени прашања за кои имаат судир на интереси, ја напуштаат седницата и даваат писмена изјава во која се наведува основот од кој произлегува судирот на интереси.

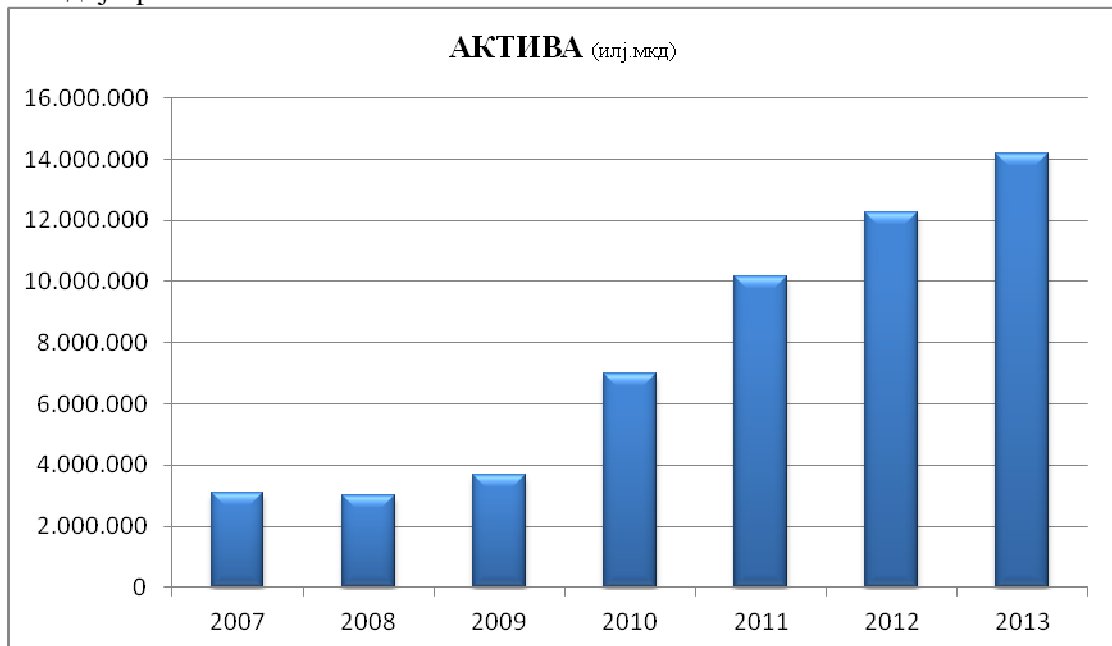
X. ФИНАНСИСКИ РЕЗУЛТАТИ ОД РАБОТЕЊЕТО ВО 2013 ГОДИНА

Во своето финансиско работење во периодот од 01.01.2013 година до 31.12.2013 година, Банката оствари нето-добивка во износ од 115.315 илјади денари. Во исто време вкупната билансна сума 14.204.631 илјади денари е зголемена во однос на претходната година за 15,7%.

1. Биланс на состојба

1.1. Актива

Движењето на активата на билансот на состојба по години е прикажано на следниот дијаграм:

1.1.1. Парични средства и парични еквиваленти

Состојбата на паричните средства и паричните еквиваленти на 31.12.2013 година изнесува 1.632.585 илјади денари што претставува 11,5 % од вкупната актива на Банката.

1.1.2. Кредити на и побарувања од банки

Вкупните нето кредити на ден 31.12.2013 година изнесуваат 12.308.381 илјади денари што претставува 86,65% од вкупната актива. Вкупните нето кредити се зголемени во однос на претходната година за 14,25%. Порастот на вкупните кредитни пласмани се должи главно, на зголемувањето на пласманите од кредитната линија за финансирање на мали и средни трговски друштва и кредитните линии обезбедени преку Европската инвестициона банка.

Анализата на кредитното портфолио на Банката од аспект на валутната структура го покажува доминантното учество на денарските кредити со девизна клаузула.

1.2. Извори на средства

1.2.1. Вкупни обврски

Вкупните обврски на Банката на 31.12.2013 година достигнаа износ од 12.063.776 илјади денари и остварија пораст од 17,7% во споредба со крајот на 2012 година. Порастот на вкупните извори на средства се должи на зголемувањето на обврските по кредити со повлекувањето на средства од

кредитните линии од Европската инвестициона банка. Обврските по кредити за периодот од 01.01.2013 година до 31.12.2013 година во однос на 2012 година се зголемени за 17,9%.

Во валутната структура структура на вкупните кредитни извори на средства доминираат обврските по кредити во странска валута, додека од аспект на рочната структура согласно рокот на доспевање тие се во позицијата на долгорочни обврски.

1.2.2. Капитал и резерви

Во вкупните извори на средства, капиталот и резервите учествуваат со 15,07%. Вкупниот капитал на Банката на 31 декември 2013 година изнесува 2.140.865 илјади денари кој го сочинуваат основачкиот капитал, резервите формирани од остварените добивки во претходните години и добивката од тековниот период.

2. Биланс на успех

Во периодот од 01.01.2013 година до 31.12.2013 година, МБПР оствари вкупни приходи во износ од 418.521 илјади денари, расходи во износ од 303.073 илјади денари и позитивен финансиски резултат во износ од 115.448 илјади денари.

Во извештајниот период остварени се вкупни приходи од камати во износ од 366.706 илјади денари и вкупни расходи од камати во износ од 203.321 илјади денари. Остварените нето приходи од камата изнесуваат 163.385 илјади денари и се зголемени за 9,4% во однос на претходната година.

Нето приходите од провизии за тековната 2013 година изнесуваат 16.617 илјади денари.

Приходите и расходите за средства и изворите на средствата во странски валути или изразени во валутна клаузула се искажуваат во билансот на успех во денари по средниот курс на Народна банка на Република Македонија на нето основа.

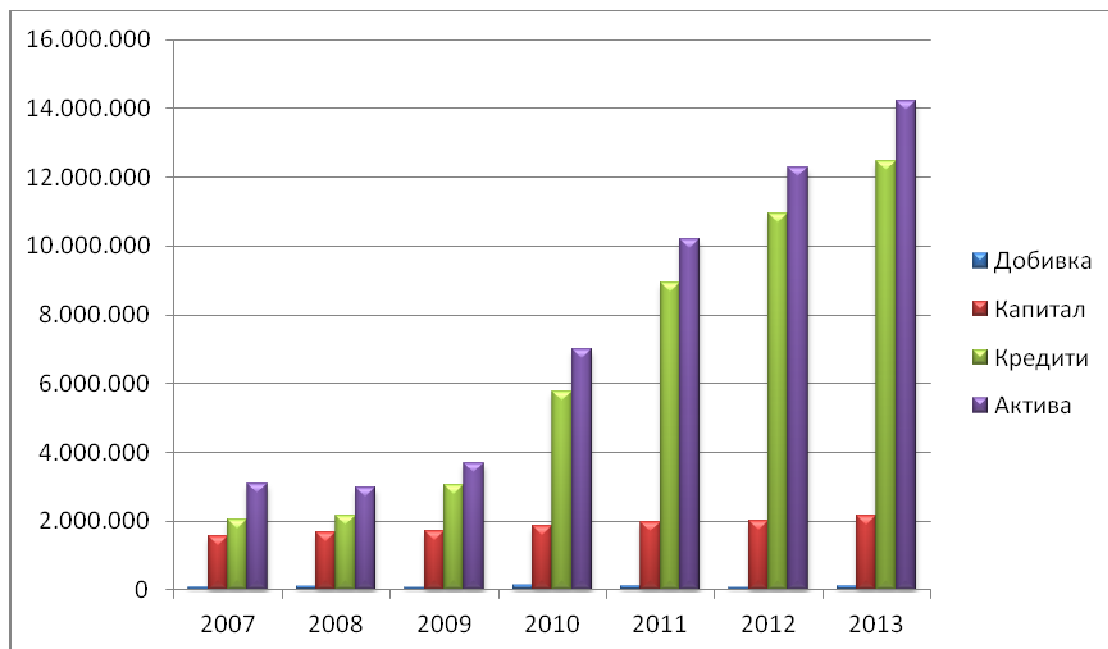
Банката во согласност со прописите и усвоените акти го утврдува процентот со кој се проценува намалувањето на вредноста и одржувањето на резерви кои се доволни за покривање на можните кредитни ризици. За 2013 година Банката извршила дополнително издвојување на износот на исправката на вредност на финансиските средства и прикажа нето расходи во износ од 26.710 илјади денари и 388 илјади денари по основ на загуба поради оштетување на нефинансиски средства, на нето основа.

Останатите расходи од дејноста во себе ги вклучуваат амортизацијата, општите и административни трошоци и останатите трошоци од работењето и се реализирани во износ од 56.244 илјади денари што е за 21,2% пониско во однос на истиот период минатата година.

Согласно измените во Законот за Данок на добивка од 1 јануари 2009 година, Банката пресметува и уплатува данок на добивка на непризнаените расходи со стапка од 10%. Пресметаниот данок за 2013 година изнесува 133

илјади денари, односно е зголемен за 75% во однос на 2012 година кога изнесуваше 76 илјади денари.

Со следниот дијаграм прикажано е движењето на неколку билансни позиции од 2007 до 2013 година. ('000 мкд)

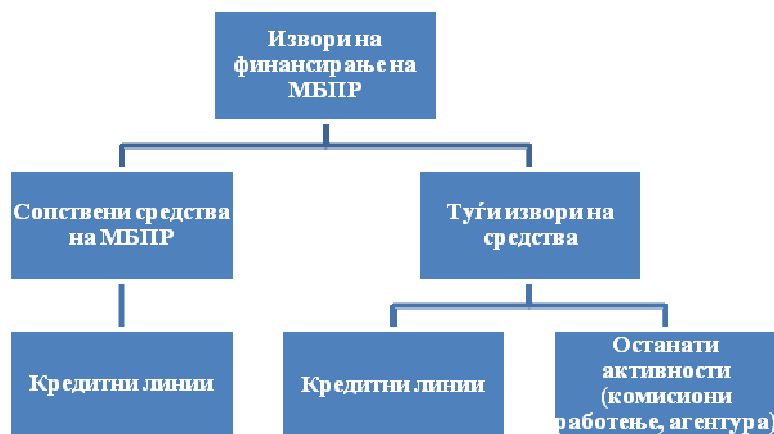
XI. КРЕДИТНИ АКТИВНОСТИ

Како во претходните години и во 2013 година, МБПР кредитните активности ги реализираше главно преку деловните банки со кои има склучено договори за соработка и тоа:

- Халк банка АД Скопје,
- Шпаркасе Банка Македонија АД Скопје,
- Еуростандард банка АД Скопје
- Комерцијална банка АД Скопје,
- НЛБ Тутунска банка АД Скопје,
- Охридска банка АД Скопје,
- Прокредит банка АД Скопје,
- Стопанска банка АД Битола,
- Стопанска банка АД Скопје,
- ТТК банка АД Скопје,
- УНИ банка АД Скопје,
- Централна Кооперативна банка АД Скопје.

Мал дел од своите кредитни активности, МБПР реализираше директно со кредитобарателите без посредство на деловните банки.

Кредитните активности на МБПР се финансирани со користење на два извора на средства, односно сопствени извори на средства и туѓи извори на средства (средства обезбедени од меѓународни финансиски институции, билатерални кредитори и останати кредитори и донатори).

1. Кредитни линии од сопствени средства на МБПР

Од сопствените средства на МБПР се креирани повеќе кредитни линии чии услови на одобрување се прикажани во следната табела:

Назив на кредитната линија	Износ во ЕУР	Рок на отплата	Крајна каматна стапка
Финансирање на мали и средни трговски друштва	од 15.000 до 500.000	до 8 години со вклучен грејс период до 1 година	6,5% годишна
Финансирање на производство наменето за извоз	од 15.000 до 2.000.000 преку банки и до 1.000.000 директно	до 2 години	6% годишна
Финансирање на трајни обртни средства	од 30.000 до 300.000	до 3 години	6,5% годишна

Од овие кредитни линии, во текот на 2013 година поддржани се вкупно 25 проекти на мали и средни компании од областа на производство, градежништво, транспорт како и извозни компании, во вкупен износ од 1.906.088 еур.

2. Кредитни линии од меѓународни финансиски институции, билатерални кредитори и останати извори

Во 2013 година МБПР продолжи со користењето и реализацијата на кредитните линии од странските кредитори и донатори.

Притоа, во текот на 2013 година покрај пласман на кредити од кредитната линија ЕИБ 1, ЕИБ 2 и ЕИБ 3, на 31.12.2013 година склучи договор за ЕИБ 4 за дополнителни 100 милиони еур, со што се овозможува континуитет во користењето на оваа кредитна линија. Условите на кредитните продукти преку

кредитната линија на ЕИБ како и од останатите меѓународни институции се следни:

Назив на кредитната линија	Износ	Рок на отплата	Крајна каматна стапка
ЕИБ кредитна линија за инвестициони кредити	од 10.000 ЕУР до 3.500.000 ЕУР	до 8 год. со вклучени до 24 месеци грејс	5,5% годишно
ЕИБ кредитна линија за ТОС	од 5.000 ЕУР до 666.700 ЕУР	до 3 год. со вклучени до 6 месеци грејс	5,5% годишно
ЕИБ кредитна линија за приоритетни проекти	до 6.000.000 ЕУР	до 8 год. со вклучени до 24 месеци грејс	5,5% годишно
Стокова кредитна линија од Република Италија - Револинг фонд	од 50.000 ЕУР до 400.000 ЕУР	до 6 год. со вклучена 1 година грејс	6%, годишна
Кредитна линија за финансирање на микро, мали и средни претпријатија од KfW (КМБ1, КМБ2, КМБ3)	до 50.000 ЕУР	до 4 години	ја утврдува банката-учесник
Проект за одржлива енергија (енергетска ефикасност)	до 60% од вредноста на проекти од 20.000 до 500.000 УСД	до 6 години	ја утврдува банката-учесник
Проект за одржлива енергија (обновливи извори на енергија)	до 60% од вредноста на проекти од 50.000 до 4.000.000 УСД	до 10 години со вклучен грејс период до 3 години	ја утврдува банката-учесник
Проект “Самовработување со кредитирање”	за 1 невработено лице - 3.000 ЕУР, максимум 15.000 ЕУР; за 1 невработено лице-технолошки вишок - 4.000 ЕУР, максимум-20.000 ЕУР	до 4 години со вклучена 1 година грејс период	1% годишна, во грејс период не се плаќа камата
ОКФ (ЗКДФ)	до 100.000 евра за примарно земјоделско производство, до 300.000 евра	во договор со финансиската институција учесник	Од 4% до 6,5% годишна

	за преработка на земјоделски производи до 300.000 евра за извоз на примарни земјоделски производи и нивни преработки		
Кредитна линија за производство, преработка и извоз на земјоделски производи (Компензациони фондови)	до 300.000 ЕУР (односно до 500.000 ЕУР за откуп на грозје, пченица, овошје и зеленчук)	до 5 години со вклучен грејс од 1 година за основни средства и 1,5 година со вклучен грејс од 3 месеци за обртни средства	3% годишно

2.1. ЕИБ кредитна линија

Кредитната линија од Европска Инвестициона банка започна со реализација во 2009 година како дел од од пакетот мерки на Владата на Република Македонија за ублажување на последиците од глобалната финансиска криза.

Кредитите се наменети за финансирање на основни средства, трајни обртни средства и приоритетни проекти. Со средствата од оваа кредитна линија се поддржуваат следните кредитни програми:

2.1.1. Инвестициски кредити од ЕИБ

Износ на поединечен кредит наменет за крајните корисници:	од 10.000 до 3.500.000 ЕУР
Рок на отплата:	До 8 години
Вклучен грејс период:	До 2 години
Намена:	Поддршка на идентификувани проекти и тоа: <ul style="list-style-type: none"> • Купување на материјални средства: <ul style="list-style-type: none"> • Недвижности (освен земјиште), • Опрема, • Обртни средства (не повеќе од 30% од вредноста на кредитот), • Инвестиции во нематеријални средства

2.1.2. Кредити за трајни обртни средства од ЕИБ

Износ на поединечен кредит	од 5.000 до 666.700 ЕУР
----------------------------	-------------------------

наменет за крајните корисници:	
Рок на отплата:	До 3 години
Вклучен грејс период:	До 6 месеци
Намена:	Поддршка на барањата за перманентно зголемување на потребите за обртен капитал во услови на експанзија на бизнис активностите на компанијата

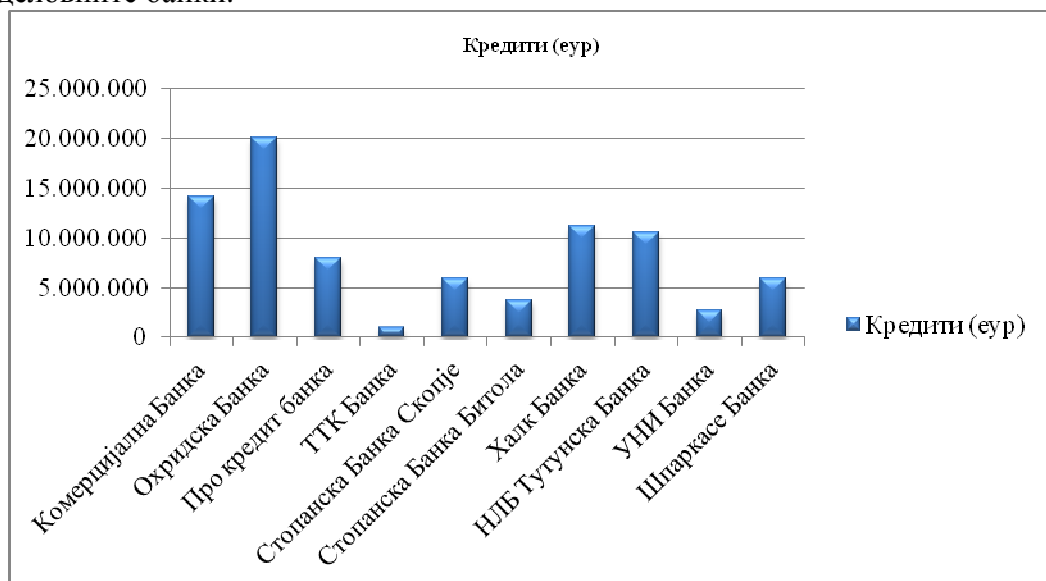
2.1.3. Кредити за приоритетни проекти од ЕИБ

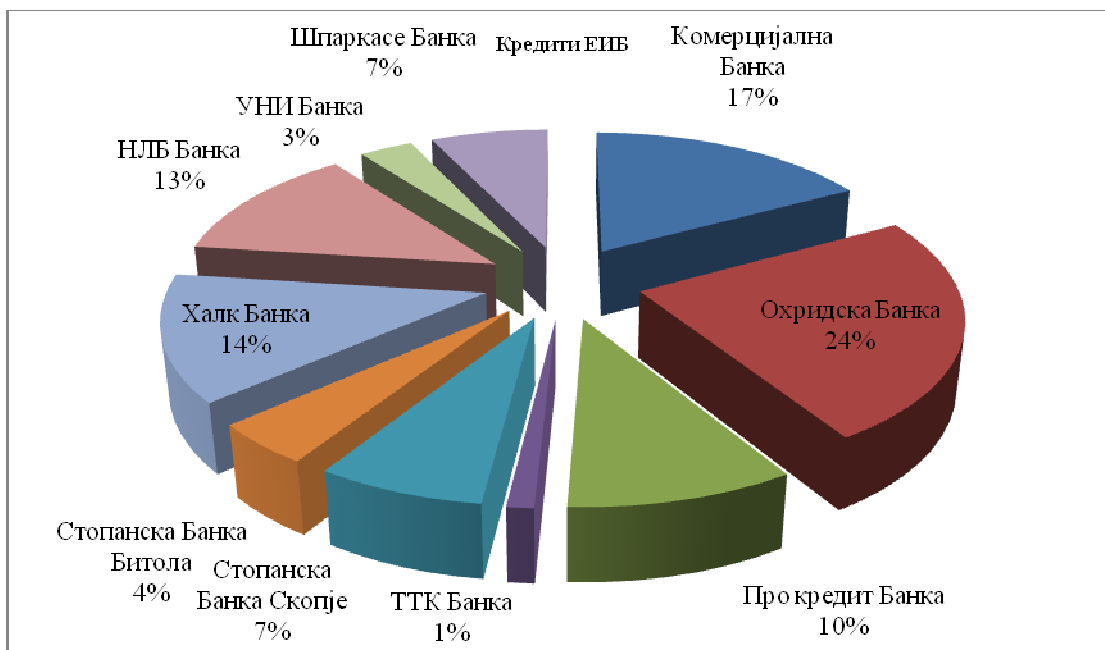
Износ на поединечен кредит наменет за крајните корисници:	До 6.000.000 ЕУР
Рок на отплата:	До 8 години
Вклучен грејс период:	До 2 години
Намена:	Поддршка на приоритетни проекти од областа на индустријата, образованието, културата, екологијата и сл.

Од оваа кредитна линија во 2013 година беа пласирани вкупно 378 кредитни барања во вкупен износ од 83.262.065 евра.

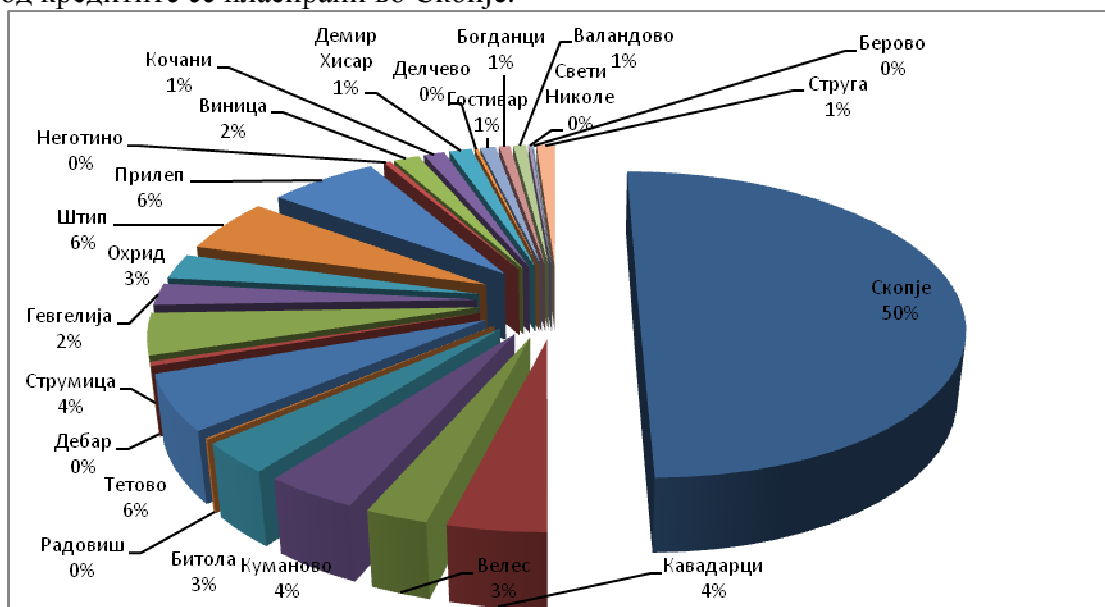
Кредитен продукт:	Бр.на кредитни барања	Износ во ЕУР
Инвестициони кредити	226	55.385.367
Трајни обртни средства	145	23.258.841
Приоритетни проекти	7	6.617.857
вкупно	378	83.262.065

На следниот дијаграм прикажана е структурата на пласирани кредити преку деловните банки.

Географската дисперзија на одобрените кредити од ЕИБ кредитната линија по градови е прикажана со следниот дијаграм, од каде се забележува дека 50% од кредитите се пласирани во Скопје.

2.2. Стокова кредитна линија од Република Италија-Револвинг фонд

Во рамките на билатералната соработка помеѓу Република Македонија и Република Италија, во мај 1999 година Владите на двете земји потпишаа Финансиска конвенција за одобрување на стоков кредит во износ од 12,7

милиони евра за набавка на машини, опрема и технологија од италијанско производство за потребите на македонските компании. Средствата беа наменети за проекти со кои се обезбедува ново производство, модернизација, заокружување на технолошкиот процес и отстранување на тесни грла. Кредитната линија е реализирана преку банките учеснички, а средствата се во целост искористени. Од ова кредитна линија се вршат пласмани од револвинг средствата.

2.3. Кредитна линија за финансирање на микро, мали и средни претпријатија од KfW (КМБ 1)

Македонска банка за поддршка на развојот АД Скопје е назначена за управувач на Фондот формиран од средствата на кредитната линија од KfW. Средствата се пласираат преку Халк банка АД Скопје, НЛБ Тутунска банка АД Скопје, Прокредит банка АД Скопје и штедилница Можности ДОО Скопје. Кредитната линија е целосно реализирана.

Корисници на кредитите се:

- микро и мали претпријатија,
- индивидуални претприемачи,
- занаетчиски дуќани,
- приватни трговци,
- тезги на пазар,
- други микро и мали стопански субјекти.

Преглед по банка-учесник со состојба 31.12.2013

Банка-учесник	ЕУР
Халк банка АД Скопје	-
НЛБ Тутунска банка АД Скопје	-
Прокредит банка АД Скопје	-
штедилница Можности ДОО Скопје	2.000.000
Вкупно	2.000.000

2.4. Кредитна линија за финансирање на микро, мали и средни претпријатија од KfW (КМБ 2)

Кредитната линија во вкупен износ од 6,2 милиони евра е наменета за кредитна поддршка за микро, мали и средни компании од Република Македонија. Кредитната линија е целосно реализирана преку Халк банка АД Скопје, НЛБ Тутунска банка АД Скопје и Прокредит банка АД Скопје. Во текот на 2013 година, одобрени се нови 2.000.000 ЕУР преку Халк банка АД Скопје.

Преглед по банка-учесник со состојба 31.12.2013

Банка-учесник	ЕУР
Халк банка АД Скопје	2.000.000
НЛБ Тутунска банка АД Скопје	-
Прокредит банка АД Скопје	3.000.000
Вкупно	5.000.000

2.5. Кредитна линија за финансирање на микро, мали и средни претпријатија од KfW (КМБ 3)

Оваа кредитна линија во вкупен износ од 7,6 милиони евра е наменета за кредитна поддршка за микро, мали и средни компании од Република Македонија. Кредитната линија е реализирана преку Халк банка АД Скопје, шпаркасе банка Македонија АД Скопје и Прокредит банка АД Скопје во следниве износи:

Преглед по банка-учесник со состојба 31.12.2013

Банка-учесник	ЕУР
Халк банка АД Скопје	-
шпаркасе Банка Македонија АД Скопје	-
Прокредит банка АД Скопје	4.500.000
Вкупно	4.500.000

2.6. Проект за одржлива енергија

Во февруари 2007 година со Меѓународната банка за обнова и развој (ИБРД) и со Министерството за финансии на Република Македонија (МФ) беа склучени договори за реализација на Проектот за одржлива енергија, со фонд од 1,5 милиони УСД. Согласно условите на склучените договори со МФ на РМ и ИБРД, во овој проект МБПР учествува со дополнителни сопствени средства од 1,5 милиони УСД, односно во сооднос 50:50. Средствата се наменети за финансирање на проекти:

- до 500.000 УСД за проекти за енергетска ефикасност,
- до 4.000.000 УСД за проекти за обновливи извори на енергија.

Средствата од оваа кредитна линија се пласираат преку комерцијални банки со кои МБПР има склучено договори за соработка и тоа: Комерцијална банка АД Скопје, УНИ банка АД Скопје, Халк банка АД Скопје и Охридска банка АД Охрид. Средствата од кредитната линија се во целост искористени. Салдото на 31.12.2013, преку оваа кредитна, изнесува 1.474.167, со тоа што 50% или 737.083 се сопствени средства на МБПР.

2.7. Други кредитни линии и проекти

2.7.1. Проект „Самовработување со кредитирање“

Во 2008 година се започна со спроведување на проектот на Владата на Република Македонија „Самовработување со кредитирање“ (преку Агенцијата за вработување на Република Македонија). Цел на проектот е создавање на ефикасен систем на економска и социјална поддршка и продуктивно ангажирање на категоријата невработени лица во Република Македонија. Кредитната програма е насочена кон поддршка на долгорочно невработените лица, корисниците на парични надоместоци по основ на невработеност и младите лица кои прв пат се вработуваат. Лицата-корисници на средства од оваа програма се обврзуваат најмалку во периодот на отплата на кредитот да не можат да се вратат во евиденцијата на невработени лица.

За реализација на овој проект, во кој МБПР има улога на агент банка, склучени се договори со три деловни банки и тоа Охридска банка АД Охрид, НЛБ Тутунска банка АД Скопје и шпаркасе Банка Македонија АД Скопје.

Со 31.12.2013 година состојбата за оваа кредитна линија изнесува 6.854.621 евра.

2.7.2. Земјоделски кредитен дисконтен фонд (ЗКДФ) кредитна линија

Согласно одлуката на Владата на Република Македонија, почнувајќи од 1.7.2010 година, ЗКДФ кредитната линија се администрира во рамки на Македонската банка за поддршка на развојот (МБПР), што е регулирано со Договор за администрирање склучен помеѓу Министерството за финансии и МБПР.

Реализацијата на ЗКДФ кредитната линија се спроведува почнувајќи од 2003 година и заклучно со 31.12.2013 година одобрени се вкупно 5.725 кредити во вкупен износ од 72,1 милиони евра, од кои 56,0 милиони евра се средства од ЗКДФ (вкупно од сите извори на средства ИФАД-1, ИФАД-2, ПСДЛ-1, ПСДЛ-2 и ЕИБ). Во наведениот период просечниот износ на кредит изнесувал 12.600 евра.

Вкупно 12 финансиски институции учеснички (ФИУ) се вклучени во реализација на ЗКДФ кредитите, од кои 10 се деловни банки, а 2 се штедилници.

Во услови на лимитирани средства, во текот на 2013 година одобрени се 225 кредити во вкупен износ од 5,1 милиони евра од кои 4,1 милиони евра се средства од ЗКДФ, додека останатите 1,0 милион евра се учество на финансиските институции. Во набљудуваниот период просечниот износ на кредит изнесувал 22.918 евра.

Од вкупно одобрените кредити, од ЗКДФ кредитна линија во 2013 година, 83% се кредити за примарно земјоделско производство, 13% се кредити за мали и средни трговски друштва кои вршат преработка на земјоделски производи, додека 4% се кредити за извоз на земјоделски производи. Структурата по вредност покажува дека учеството на кредитите наменети за примарно земјоделско производство е најголемо со 2,9 милиони евра или 56% од вкупно пласираните средства. Потоа, следуваат кредитите за преработка на

земјоделски производи со 1,7 милиони евра (33%) и кредити за извоз на земјоделски производи во износ од 0,5 милиони евра (11%).

2.7.3. Кредитна линија -Посебен кредитен фонд

Кредитната линија од Европската агенција за реконструкција (ЕАР) беше наменета за поддршка на мали и средни трговски друштва. Во текот на 2011 година беше редизајнирана кредитната линија за што се склучи договор меѓу МБПР и Владата на Република Македонија за администрирање на Посебен кредитен фонд со гарантна шема за поддршка на микро, мали и средни трговски друштва. Со кредитната линија се поддржува набавка на основни средства, со можност за финансирање на обртни средства до 30%. Минималниот износ на кредитите е утврден на 10.000 ЕУР, а максималниот на 300.000 ЕУР. Кредитите се пласираат преку деловните банки (со кои МБПР склучила рамковни договори), при што истите учествуваат со минимум 30% сопствени средства во структурата на кредитот.

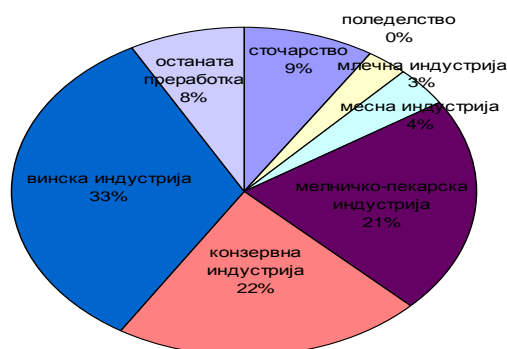
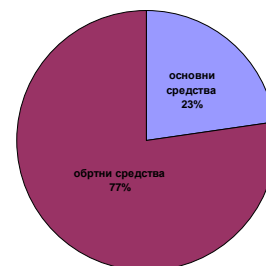
Со состојба 31.12.2013 година изложеноста по основ на ПКФ за оваа кредитна линија изнесува 3.295.393 евра

2.7.4. Кредитна линија за производство, преработка и извоз на земјоделски производи

Средствата од кредитната линија се наменети за финансирање на производство, преработка и извоз на земјоделски производи која започна со имплементација во 2012г. Кредитната линија беше формирана со цел да се поддржат друштвата кои се занимаваат со производство, преработка и извоз на земјоделски производи. Од оваа кредитна линија одобрени се 27 барања во износ од 7.523.943 еур.

Во продолжение е структурата на одобрени средства по намена.

Во однос на секторската структура на одобрените средства, 27-те одобрени барања во износ од 7.523.943 евра, се распределени на следниот начин:

XII. ОСИГУРУВАЊЕ НА ПОБАРУВАЊА

1. Инструменти на осигурување на побарувања (извозни и домашни)

Во Република Македонија, МБПР е единствената финансиска институција која врши осигурување на извозни и домашни побарувања од комерцијални и политички ризици на краток рок.

Во текот на 2013 година, МБПР ги нудеше следните инструменти на осигурување:

1.1. Осигурување од комерцијални ризици на краток рок:

- Пред испорака на стоките, односно услугите:
 - стечај.
- По испорака на стоките, односно услугите:
 - стечај,
 - продолжено неплаќање.

1.2. Осигурување од политички ризици:

- Ризик од војна или слични настани,
- Ризик од откажување на лиценци,
- Раскинување на договор.

2. Договор за реосигурување

Во 2013 година, Банката го реосигуруваше вкупното осигурено извозно и домашно портфолио. Реосигурувањето се вршеше согласно склучениот квотен (задолжителен) договор за реосигурување со реосигурителите Атрадиус РЕ, Национале Борг и СИД-ПКЗ.

Со квотниот договор за реосигурување се постигнаа поповолни услови во однос на преземениот ризик, премиските стапки, осигурените ризици итн., во споредба со предходните години. Согласно квотниот договор за реосигурување, кај осигурувањето на извозните побарувања МБПР презема 20%, а реосигурителите преземаат 80% од осигурениот ризик на МБПР.

Поединечното преземање на ризикот од страна на реосигурителите е како што следи:

- Атрадиус РЕ, Р.Ирска - 58,34%,
- Национале Борг, Холандија - 25,00%,
- СИД-ПКЗ, Словенија - 16,66%.

3. Обем на работење

3.1. Полиси за осигурување на извоз од комерцијални ризици на краток рок

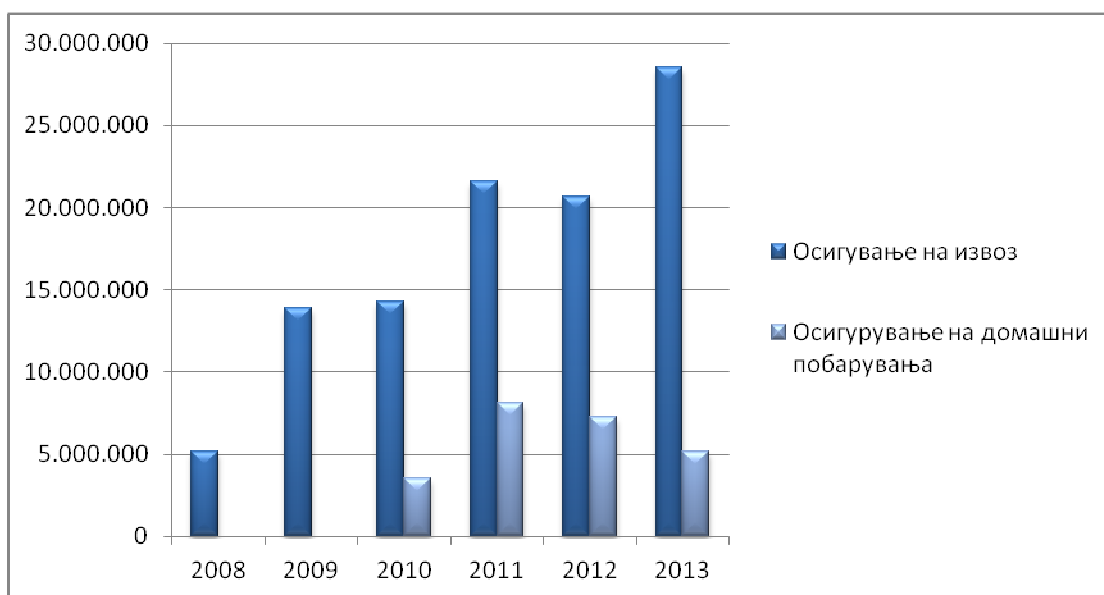
Во текот на 2013 година МБПР потпиша полиси за осигурување на извозни побарувања од комерцијални ризици на краток рок со 35 осигуреници, а со 10 осигуреници потпиша полиса за осигурување на домашни побарувања од комерцијални ризици.

3.2. Осигурен извоз

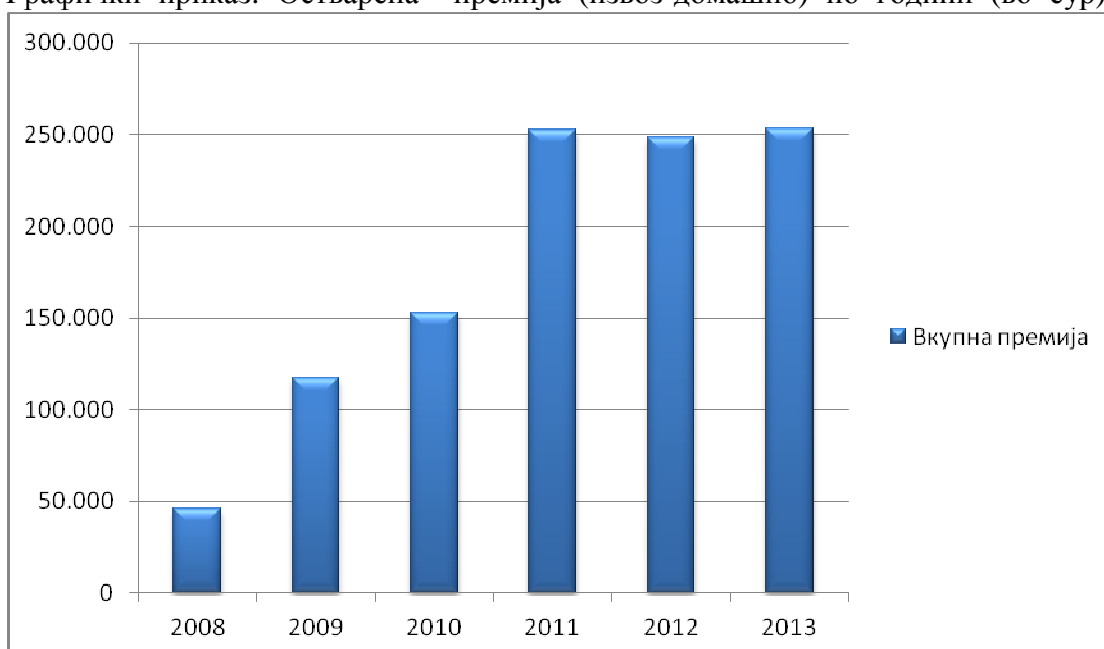
Во текот на 2013 година, МБПР осигура извоз во износ од 28.493.538,48 евра, Што преставува зголемување во однос на 2012 година од 38% и наплати премија во износ од 209.797,38 евра Што преставува пораст од 15%.

Во текот на 2013 година, МБПР осигура домашни побарувања од краткорочни комерцијални ризици во износ од 5.144.345,56 евра (за 29% помалку во споредба со 2012г.) и наплати премија во износ од 43.813,48 евра што преставува намалување од 33% во однос на 2012г.

Графички приказ: Осигурен извоз и домашни побарувања од комерцијални ризици по години (во еур)

Графички приказ: Остварена премија (извоз-домашно) по години (во еур).

Во следната табела презентирани се податоци за осигурен извоз и наплатена премија по квартали за 2013 година.

Квартали	Осигурен извоз во евра	Премија во евра
01.01-31.03.2013	3.383.054,05	28.435,18
01.04-30.06.2013	5.579.703,34	45.583,71
01.07-30.09.2013	7.674.918,58	60.192,17
01.10-31.12.2013	11.855.862,51	75.586,32
Вкупно	28.493.538,48	209.797,38

Во табелата што следи прикажани се осигурени домашни побарувања и наплатена премија по квартали за 2013 година.

Квартали	Осигурени побарувања во евра	Премија во евра
01.01-31.03.2013	1.503.517,05	13.141,22
01.04-30.06.2013	1.477.426,49	12.621,00
01.07-30.09.2013	1.343.693,15	11.376,26
01.10-31.12.2013	819.708,87	6.675,00
Вкупно	5.144.345,56	43.813,48

Структурата на осигурените побарувања во 2013 година по групи на земји според класификација на реосигурителот се презентирани во следната табела:

Класификациона група	Извоз	% на учество на ИЗВОЗОТ	Земји на извоз
А	4.336.719,95	15.22	Германија, шведска, Италија, Холандија, Франција, швајцарија, Австрија
Б	1.819.456,79	6.39	Италија, Полска, Словенија, Чешка
Ц	22.111.427,80	77.60	Хрватска, Босна и Херцеговина, Бугарија, Грција, Србија, Русија,

			Романија
Д	225.932,94	0.79	Албанија, Црна Гора, Белорусија, Украина, Казакстан
Вкупно	28.493.538,48	100,00	

Износот на премија што МБПР ја плаќа на реосигурителите е 80% од вкупно наплатената премија. Согласно на ова, при преземање на ризикот, односно исплата на оштета, реосигурителите учествуваат со 80% во износот на оштета, а МБПР со 20%.

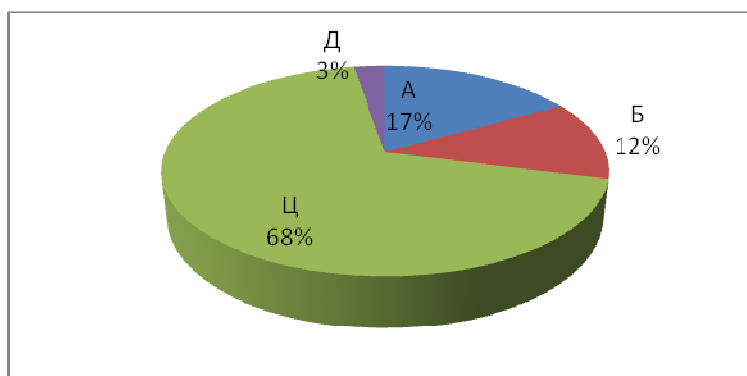
3.3. Лимити за осигурување и изработени бонитети

Во 2013 година се доставени вкупно 303 апликации за кредитен лимит за странски (171) и домашни купувачи (132) со цел одобрување на лимити за осигурување. Имено, вкупниот износ на барани лимити за осигурување од страна на осигурениците и потенцијалните осигуреници е 20.455.000 евра, а одобрени се лимити за осигурување во износ од 13.982.300 евра.

Одобрените лимити за осигурување според класификациони групи на земји во 2013 година се дадени во табелата.

Класификациона група	Баран износ во евра	Одобен износ во евра	% учество на одобрени лимити
А	4.148.000	2.361.000	16.89
Б	2.175.000	1.700.000	12.16
Ц	13.556.000	9.540.300	68.23
Д	556.000	381.000	2.72
Вкупно	20.455.000	13.982.300	100,00

Графички приказ: Процентуално учество на одобрени лимити за осигурување во 2013 година според класификациски групи на земји

Во текот на 2013 година се изработени вкупно 65 бонитети за македонски компании.

3.4. Штети

Во текот на 2013 година МБПР исплати штети во корист на осигурениците во износ од 82.364,64 евра поради настанати осигурени случаи (стечај, продолжено неплаќање). Од вкупно исплатените штети по основ на осигурување на извозни побарувања, исплатени се штети во износ од 82.364,64 евра.

3.5. Меѓународна соработка

Македонска банка за поддршка на развојот е полноправен член на Меѓународната асоцијација на извозно кредитни агенции - Прашки клуб од 1999 година. Како полноправен член, МБПР во 2013 година активно учествуваше во работата на Прашкиот клуб, придонесувајќи за остварување и почитување на целите на асоцијацијата: меѓусебна соработка, размена на искуства, прифаќање на меѓународни стандарди, промовирање на кредитното осигурување, обезбедување на меѓусебна помош и размена на информации. МБПР учествуваше на двете одржани полугодишни редовни состаноци на членките на Прашки клуб.

МБПР активно учествуваше на меѓународната конференција за поддршка на извозот што се одржа во месец мај 2013 година во Прага, Република Чешка. Главни теми беа економските текови и новите области во кои може да работат институциите кои вршат кредитно осигурување, како и нивната улога во поддршка на иновативното претприемништво.

3.6. Факторинг

Со цел олеснување на пристапот на македонските компании до краткорочни обртни средства, МБПР започна со вршење на факторинг, како нова финансиска дејност на банката.

Факторингот е специфичен облик на краткорочно финансирање во кој што МБПР во улога на „Фактор“, врз основа на договор склучен во писмена форма ќе ги презема-купува побарувањата од странство на друго домашно лице (доверител) со право на регрес.

Договорни страни во факторингот:

- Продавач/извозник на стоки и услуги кој издава фактура,
- Должник/купувач на стоките или услугите,
- Фактор (субјект/МБПР кој го врши факторингот, односно откупот на побарувањето).

МБПР во почетокот започна да работи факторинг со право на регрес на извозни побарувања, а во догледна иднина може да започне да работи и факторинг на домашни побарувања со право на регрес.

Факторингот е флексибилен финансиски инструмент кој овозможува подобрување на готовинскиот тек и ликвидноста на компаниите.

Со имплементирање на факторинг услугата, МБПР ќе придонесе за полесно краткорочно финасирање на компаниите за нивните тековни потреби со што ќе претставува еден вид на акцелератор на бизнис циклусите кои се спроведуваат во компаниите, посебно извозно ориентираните.

Со јасно дефинирани Процедури за факторинг и нивна конзистентна примена ќе се овозможи:

- Воспоставување на јасно дефинирани принципи и постапки на работење,
- Користење на стандардни форми и модели при спроведување на факторинг услугата.

Иако МБПР врши факторинг на извозни побарувања со право на регрес, во процесот на факторингот, акцент се става на кредитната способност на купувачот/должникот.

Предностите за компаниите-клиенти од користење на факторинг инструментот се:

- подобрување на готовинскиот тек,
- забрзување на бизнис циклусите,
- зголемување на обртниот капитал,
- обезбедување раст и развој на бизнисот.

Факторингот во целост ја потврдува својата улога на алтернативен и специфичен начин на финасирање кој се повеќе ќе биде актуелен и користен со оглед на искуствата во странство и потребите на македонските компании за обртни средства за финасирање на тековните потреби.

МБПР преку факторингот во текот на 2013 год. поддржа извоз на 9 македонски извозници со што го поддржа извозот на македонски производи и услуги кон 12 купувачи кои се лоцирани во 6 земји од регионот и ЕУ .

Реализиран факторинг во 2013 година:

Период	01.01.2013- 31.12.2013 во ЕУР
Откупени побарувања	9.387.753,22
Финансирање	7.510.202,58
Пресметана камата	93.536,97
Пресметана провизија	30.920,18

XIII. УПРАВУВАЊЕ СО РИЗИЦИ

Во согласност со Законот за банките (Сл.весник бр. 67 /2007, 90/2009,67/2010 и 26/2013 година) и посебните подзаконски акти донесени врз основа на овој закон, Македонска банка за поддршка на развојот АД Скопје има воспоставено систем на управување со ризиците и континуирано управува со ризиците во согласност со природата, видот и обемот на финансиски активности што ги врши. Воспоставениот систем на управување со ризици вклучува стратегија, политика, процедури и други интерни акти за управување со ризиците, соодветна организациска поставеност (јасна организациона структура, ефикасен процес на управување со ризици и ефикасен систем на внатрешна контрола и ревизија) и процес на утврдување на потребниот интересен капитал на банката за покривање на ризиците.

МБПР има воспоставено систем на управување со сите материјални ризици на кои е изложена. Материјалните ризици се утврдуваат согласно со интерна методологија според која се користи квалитативна оценка, односно оценка на вијанието на одделен ризик на работењето, како и историски податоци за износ на загуби кои може да се поврзат со одделен ризик.

Ризикот претставува веројатност одредена активност или настан да има директно негативно влијание врз добивката и/или сопствените средства, или да предизвика тешкотии во остварувањето на целите на банката. Ризикот е соодветно управуван кога е идентификуван, разбран, оценет, извршен е мониторинг и контролиран. Соодветното управување со ризиците се заснова пред се на интерни акти за идентификување, оценка, контрола и следење на одделните ризици, правила за стрес тестирање, правила за воведување нов производ, правила за користење услуги од надворешни лица, како и внатрешен информативен систем. Дополнително, ризиците не се идентификуваат и оценуваат во изолација, поради тоа што една трансакција може да носи повеќе видови ризици и еден вид ризик може да има влијание на зголемување на други ризици.

Со системот на управување со ризици Банката ги опфаќа најмалку:

- Кредитен ризик
- Ризик на земја
- Кредитен ризик, ризик кој произлегува од девизен курс
- Ризик од концентрација на изложеноста,
- Ликвидносен ризик,
- Валутен ризик,
- Ризик од промена на каматни стапки во портфолио на банкарски активности,
- Оперативен ризик,
- Правен ризик,
- Репутациски ризик,
- Стратегиски ризик.

1. Кредитен ризик

Кредитниот ризик претставува ризик од загуба за Банката, поради неможноста клиентот или друга договорна страна да ги измирува своите обврски во договорениот износ и/или договорените рокови. Имајќи го предвид

фактот дека сите промени на макроекономските индикатори во една земја водат кон квалитативни промени кај клиентите, покрај кредитниот ризик Банката го вклучува и ризикот на земјата. Кредитите се најголеми и најочигледни извори на кредитен ризик. Меѓутоа, постојат и други извори на кредитен ризик што постојат од извршување на активностите на Банката и се вклучени во билансната и вонбилансна евиденција.

Банката го контролира кредитниот ризик со донесување на кредитни политики и процедури со кои се утврдува системот на внатрешни контроли со цел превентивно делување на ризиците. Имено, Банката работи врз основа на дефинирани критериуми за нови изложености на кредитен ризик, како и за распространетост на постојните изложености на кредитен ризик. Пред одобрување на било каква активност, која има влијание на изложеноста на кредитен ризик, Банката врши оценка на профилот на ризичност на поединечна основа (клиент/трансакција) што вклучува: оценка (квантитативна и квалитативна) на кредитната способност на клиентот/друга договорна страна, искуство на плаќање на должникот, како и адекватност на обезбедувањето. Интерниот модел за оценка му овозможува на менаџментот да утврди дали има објективни докази за оштетување во согласност со МСС 39. Најмалку еднаш месечно се оценува дали постојат објективни докази за оштетување на средствата и се пресметува загуба поради оштетување на поединечна основа. Доколку постојат индикатори за оштетување, Банката го проценува надоместливиот износ на средството. Загубата поради оштетување е износот за кој сметководствената вредност на едно средство е повисока од надоместливиот износ, односно финансиското средство се оценува како оштетено доколку неговата сметководствена вредност е поголема од неговиот проценет надоместлив износ. Оттука, Банката врз основа на индикатори кои индицираат дека сметководствената вредност е поголема од надоместливиот износ го проценува надоместливиот износ за тоа средство и признава загуба поради оштетување.

Изложеност на кредитен ризик по категории на ризик е следна:

- А категорија – 98,46%
- Б категорија – 0,15%
- В категорија – 0,04%
- Г категорија – 0,15%
- Д категорија – 1,19%

Банката не утврдила исправка на вредност/посебна резерва за околу 97,5% од вкупната изложеност на кредитен ризик. Со состојба 31.12.2013 година, вкупниот износ на исправка на вредност/посебна резерва е 1,34% од вкупната изложеност на кредитен ризик што претставува ниско ниво на ризичност.

2. Ризик на земја

Ризик на земја е ризикот дека економските, социјалните и политичките услови и настани во одредена странска земја ќе влијаат на работењето на Банката. Во функција на управување со овој ризик, Банката воспоставува адекватен систем на идентификација, оценка, мониторинг и контрола при што има предвид дека ризикот на земјата не е лимитиран само на изложеност кон лица со домицилна земја различна од Република Македонија, туку ги разгледува и факторите што можат да влијаат на изложеноста кон домашни лица, доколку кредитната способност на наведеното лице е под значајно влијание на настани

во друга земја. Управувањето со ризик на земји е интегриран со процесот на управување со кредитен ризик.

Цел на политиката за управување со ризик на земја на Банката е обезбедување неопходни предуслови за идентификување на изложеноста на Банката на ризик на земја и ограничување на изложеноста според нивото на ризикот.

Изложеноста на ризик на земја се пресметува поединечно за секоја изложеност на кредитен ризик. За секоја класификациона група на земја се предвидува % на загуба согласно со Политиката за управување со ризик на земја. Ризикот на земја се пресметува како процент од нето кредитната изложеност

3. Кредитен ризик, кој произлегува од ризик од девизен курс

Кредитниот ризик кој произлегува од ризикот од девизниот курс на кој е изложен резидентот-корисник на кредит е интегрален дел од кредитниот ризик и е интегриран во системот на управување со ризиците. Кредитниот ризик кој произлегува од ризикот од девизниот курс на кој е изложен резидентот-корисник на кредит е тековниот или потенцијалниот ризик по капиталот и добивката кој произлегува од неможноста на резидентот-корисник на кредит редовно да ги извршува своите обврски согласно договорот за кредит заради тоа што промените во девизниот курс негативно се одразуваат, т.е. ги зголемуваат обврските на корисникот на кредит. Овој ризик е поврзан со валутата во која кредитите или другите пласмани се одобруваат. Имено, кредитен ризик кој произлегува од ризикот од девизниот курс се јавува при неусогласена девизна позиција (неусогласена структура на девизни побарувања и обврски) на корисникот на кредит според валутата и рочноста, во финансиските извештаи на корисникот на кредит. Валутниот индуциран кредитен ризик е својствен за Банката бидејќи дел од активата и пасивата се искажани во странска конвертибилна валута или во домашна валута, но индексирани во странска валута.

4. Ризик од концентрација на изложеноста

Ризикот од концентрација на изложеноста е секоја поединечна изложеност или група на изложености кои потенцијално може да предизвикаат загуба доволно голема што може да влијае на финансиската состојба на Банката или на редовното извршување на нејзините активности.

Управувањето со ризик од концентрација на изложеноста, Банката го врши со воспоставување на лимити на изложености, како и дефинирање и следење на големи изложености кон одредени лица согласно со критериумите дефинирани во Законот за Македонска банка за поддршка на развојот и другите подзаконски прописи според кои Банката е обврзана да ги извршува своите активности.

5. Ликвидносен ризик

Ликвидносен ризик претставува тековен или иден ризик, банката да не може да обезбеди доволно парични средства за измирување на своите краткорочни обврски во моментот на нивното достасување или потребните средства да ги обезбеди со многу повисоки трошоци.

Основните начела и принципи за управување со ликвидносниот ризик се утврдени со Политиката и процедурите за управување со ликвидносен ризик. Со цел управување со ликвидноста Банката одржува потребно ниво на ликвидни средства, континуирано ја следи тековната ликвидност, обезбедува доволно денарски и девизни средства за навремено подмирување на обврските и за исплата на одобрените кредити. Моменталните вишоци на ликвидни средства се

пласираат во ликвидни хартии од вредност, во краткорочни позајмици на деловните банки во Македонија и во депозити во странски банки со висок кредитен рејтинг.

Следењето на ликвидноста на Банката се врши од страна на секторот за средства и ликвидност, кој ги усогласува приливите и/или одливите по валути, презема активности за одржување на портфолио на високо ликвидни средства, ја следи резидуалната и очекуваната рочна структура во насока на остварување на целите на Банката дефинирани во стратегијата на Банката.

6. Ризик од промена на каматни стапки во портфолио на банкарски активности

Ризик од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности претставува ризик од загуба којшто произлегува од неповолните промени на каматните стапки, а коишто влијаат на позициите во портфолиото на банкарските активности на банката. Овој ризик е најзначајниот вид пазарен ризик, кој нема влијание само во портфолиото на трговски активности, туку има влијание и на портфолиото на банкарските активности.

Управувањето со овој ризик, кој има директно влијание на приходите и на економската вредност на портфолиото на банкарски активности на банката, претставува дел од интегрираниот систем на управување со ризици во Банката. Македонска банка за поддршка на развојот воспоставува систем на управување со ризик од промени на каматните стапки во согласност со обемот и видот на активности што ги извршува, како и со степенот на изложеност на ризик од промена на каматни стапки.

7. Валутен ризик

Валутен ризик е ризик од загуба, заради промена на меѓувалутарните курсеви и/или промена на вредноста на денарот во однос на вредноста на другите странски валути. Банката воспоставува систем на идентификување, мерење, следење и контрола на валутен ризик на кој е изложена во своето работење при што ги опфаќа сите активности и трансакции кои во билансната и вонбилансната евиденција се евидентирани во девизи и во денари индексирани во девизна клаузула.

Македонска банка за поддршка на развојот вообичаено ги пласира средствата од странски извори во иста валута или во денари со девизна клаузула во валутата на потеклото на средствата. Политиката на Банката е со позициите во девизи или во денари со девизна клаузула да управува на начин кој овозможува следење, контрола и елиминирање на негативните влијанија на промените на девизните курсеви на стабилноста на финансиската позиција на банката.

8. Оперативен ризик

Оперативен ризик претставува можност од загуба за Банката и негативен ефект врз капиталот на Банката како резултат на несоодветни или слаби внатрешни процеси, несоодветни лица и несоодветни или слаби системи во банката, како и надворешни настани кои можат да предизвикаат загуба. Споредено со кредитниот и пазарниот, овој ризик не може да генерира повисоки приходи. Оперативниот ризик го вклучува и

- Правен ризик - тековен или иден ризик врз добивката и сопствените средства на Банката, предизвикан од прекршувања или непочитувања на законските и подзаконските прописи, договори, пропишани практики, етички стандарди или како последица од погрешно толкување на прописите, правилата, договорите и другите документи.

- Ризик од перење пари и финансирање на тероризам е ризик од тоа банката намерно или ненамерно да биде вклучена во активности кои што согласно со постојната законска регулатива или меѓународните стандарди претставуваат перење пари или финансирање тероризам.
- Ризик од несоодветни информативни системи – е ризик од загуба за банката поради губење, неовластено користење или нерасположивост на информациите, информативните средства и/или услугите што ги нуди банката.

Стратегискиот и репутацискиот ризик не се вклучуваат во дефиницијата за оперативен ризик.

Управувањето со оперативниот ризик е дел од интегриран пристап за управување со сите ризици на кои е изложена Банката. Управувањето со оперативниот ризик се реализира на секое ниво во рамките на организационата структура и истовремено се интегрира во секојдневните активности на Банката. На овој начин се овозможува минимизирање на можностите за настанување на штетни настани, подобрување на квалитетот на работните процеси и на услугите на Банката, како и зголемување на ефективноста при извршување на активностите. Преку постојан тренинг и обука на вработените, следење на френквенцијата на случените грешки и превенција се настојува да се намали изложеноста кон оперативниот ризик.

9. Правен ризик

Целта на политиката на управување со правниот ризик е утврдување на основите на системот за управување со правниот ризик во насока на минимизирање и елиминирање на факторите кои го предизвикуваат овој вид на ризик, односно елиминирање и намалување на последиците од настанување на правниот ризик на ниво кое е прифатливо за Банката од финансиски аспект и од аспект на репутацијата на Банката.

10. Репутациски ризик

Репутациски ризик е тековен или иден ризик врз добивката или сопствените средства на Банката кој произлегува од неповолните согледувања на клиентите, доверителите, акционерите, инвеститорите и регулаторите за работењето на Банката. Одговорност на сите вработени е да ја заштитат репутацијата на Банката. Воспоставен е систем на редовно следење на активностите на Банката за управување со репутацискиот ризик, како и на активностите за намалување на веројатноста за настанување на некои од изворите на овој ризик.

Имајќи ја предвид акционерска структура, односно единствениот акционер (Република Македонија) на Банката, како и фактот дека репутацискиот ризик е ризик од губење на довербата во Банката што влијае на добивката и капиталот поради неповолното мислење за деловното работење независно од тоа дали постои реална основа за такво мислење односно неможноста да се предвиди овој ризик врз база на реални индикатори, непостоење база на податоци, како и непостоење можност за соодветно квантифицирање на овој ризик, Банката воспоставува проактивен пристап кон процесот на управување со репутацискиот ризик.

11. Стратегиски ризик

Стратегиски ризик е тековен или иден ризик врз добивката или сопствените средства на банката, кој произлегува од промените во деловното опкружување, негативните деловни одлуки, несоодветно спроведување на одлуките или недоволната реакција на банката на промените во деловното

окожување. Политика на Банката е донесувањето на стратегиски одлуки да биде рационален и објективен процес во функција на управувањето со стратегискиот ризик, кој ќе резултира со ист резултат независно кој го спроведува. Банката има воспоставено систем на редовно следење на активностите на Банката за управување со стратегиски ризик, како и на активностите за намалување на веројатноста за настанување на некои од изворите на овој ризик.

12. Адекватност на капиталот

Банката воспоставува политика за одржување на сопствени средства во функција на обезбедување и континуирано одржување на адекватно ниво на сопствени средства во зависност од видот и обемот на финансиските активности и висината на ризиците на кои е изложена Банката како резултат на тие активности. Политика на Банката е одржувањето на сопствените средства да биде во функција на одржување на стапката на адекватност на капитал со цел да се обезбеди сигурност дека Банката ќе остане солвентна на долг рок.

Со состојба 31.12.2013 година, стапката на адекватност на капитал на МБПР е 22,36% што е над законската стапка од 8%.

XIV. ПЛАН И АНАЛИЗА

Службата за план и анализа, во склоп на стратешките деловни цели на банката, во 2013 година оствари активности во насока на креирање на извештаи, податоци и информации, поврзани со:

- анализа и преглед на банкарскиот сектор во земјата и анализа на секоја банка поединечно;
- макроекономска анализа и истражувања како основа за воведување на нови и развој на постојани продукти во банката;
- анализа на земји и дејности во земјите, каде МБПР има изложеност преку своите клиенти;
- анализа на финансиското работење на МБПР;
- изработка на финансиски план за 2014 година;
- изработка на Стратегијата (Деловен план и развој) на МБПР 2014-2016.

XV. УСОГЛАСУВАЊЕ НА РАБОТЕЊЕТО НА МБПР СО ЗАКОНСКИТЕ ПРОПИСИ

Одговорното лице за контрола на усогласеност на работењето на банката со прописите самостојно и независно врши идентификување и следење на ризикот од неусогласеност на работењето на Банката со прописите.

Во текот на 2013 година Одговорното лице за контрола на усогласеност на работењето на банката со прописите континуирано го следеше донесувањето на нацрт-регулативата и објавувањето на новите законски и подзаконски акти од страна на регулаторите и вршеше оценка на нивното влијание врз работењето на Банката. За измените во законската и подзаконската регулатива беа информирани членовите на Управниот одбор и вработените во Банката и беа

преземени потребните активности за да се усогласи работењето на Банката со новата регулатива.

Одговорното лице за контрола на усогласеност на работењето на банката со прописите во 2013 година преку давање на препораки активно учествуваше во изготвување и ревидирање на интерните акти на Банката со цел нивно усогласување со новите законски и подзаконски акти.

Во текот на 2013 година континуирано се спроведувани интерни обуки и информирање на вработените за начините на имплементирање на новите законски прописи и интерни акти на Банката во нивното секојдневно работење.

Исто така, во 2013 година континуирано е вршена контрола на исполнувањето на обврските на Банката во однос на навременото доставување на извештаите кон надворешните институции, давање на мислења и препораки при извршување на тековните активности на секторите/службите заради доследна примена и почитување на прописите и др.

За преземените активности во насока на остварување на функцијата контрола на усогласеност на работењето на Банката со прописите, редовно се известуваше Управниот и Надзорниот одбор на Банката преку месечните и кварталните извештаи.

XVI. АКТИВНОСТИ СОГЛАСНО ЗАКОНОТ ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА ПЕРЕЊЕ НА ПАРИ

Во согласност со чл.40 од Законот за спречување на перење пари и финансирање на тероризам (Сл.весник на Р.Македонија бр.4/2008, 57/2010, 35/2011 и 44/2012), МБПР има обврска да изврши изготвување и усогласување на интерните акти во согласност со Законот. Согласно Законот во 2013 година, МБПР изготви нова Програма за спречување на перење пари и финансирање на тероризам. Новата Програма беше прифатена од страна на Управата за финансиско разузнавање.

Програмата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам на МБПР ги вклучува следните мерки и дејствија:

- процедури за прифаќање на клиенти;
- процедури за анализа на клиенти;
- процедури за анализа на ризик и индикатори за анализа на ризик;
- процедури за анализа на ризик од носители на јавна функција;
- процедури од препознавање од невообичаени трансакции и сомневања од перење пари и финансирање на тероризам;
- процедури за чување на податоци и документи за невообичаени трансакции и сомневање од перење пари и финансирање на тероризам;
- процедури за чување на податоци и документи и доставување до Управата за финансиско разузнавање;
- план за постојана обука на вработенитево МБПР од областа за спречување на перење пари и финансирање на тероризам;
- начин на соработка со Управата за финансиско разузнавање;

- процедури за план за вршење на внатрешна контрола и ревизија на спроведените мерки и дејствија;
- именување на овластено лице.

Во текот на 2013 година одговорното лице во Банката за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, одржа повеќе работни состаноци со представниците од Управата за финансиско разузнавање, во врска со воведување на новите продукти на МБПР и идната соработка со Управата, поради специфичноста и поставеноста на Банката во финансискиот сектор.

Одговорното лице за спречување на перење пари и финансирање на тероризам на МБПР присуствуваше на обуки што беа организирани од страна Управата.

Во текот на 2013 година се одржаа обуки за вработените, на кои беа запознаени со новата Програма што беше донесена од органите на банката и прифатена од страната на Агенцијата и начинот на нејзината практична примена. По препораката на АФР беше одржана посебна обука за вработените на банката која се однесуваше на финансирањето на тероризмот во светот и кај нас. Обука се одржа и за индикаторите за утврдување на сомневање на перење пари и финансирање на тероризам, кои се однесуваат на банките.

XVII. СИГУРНОСТ НА ИНФОРМАТИВНИОТ СИСТЕМ

Политиката за сигурност на информативниот систем ја дефинира примената на меѓународни сигурносни стандарди и заштитни механизми за намалување на ризикот од предизвикување штети и минимизирање на загубите како и оперативниот ризик. Таа е создадена со цел да се обезбеди доверливост, интегритет и расположивост на средствата на информативниот систем, да осигура непрекинато доставување информации, податоци и услуги, и да ги заштити вработените.

Банката има изготвено упатство за проценка на ризиците. Упатството за проценка на ризиците претставува основа за спроведување успешна и детална проценка на ризиците врз информативниот систем. Во постапката за проценка е применет квалитативниот метод.

До органите на управување на годишно ниво се доставува анализа и оценка на ризиците за сигурноста на информативниот систем.

Планот за континуитет во работењето на Банката обезбедува воспоставување план за продолжување на работењето во случаи кога е предизвикан критичен прекин на работата и деловните процеси, при кои Банката не е во можност да ги исполни своите деловни обврски. Планот вклучува стратегии, активности и процедури за продолжување на деловните операции и функции поврзани со реставрација на комуникациските и информативните средства. Планот за обнова од катастрофа е составен дел од Планот за континуитет на работењето.

Банката располага и со алтернативна локација.

Банката ја уреди сигурноста на информациите и со други политики, упатства и процедури, предвидени во Одлуката за сигурноста на информативниот систем на банката („Сл весник на РМ” бр. 31/2008) од НБРМ,

како и во Супервизорскиот циркулар бр.9, преку административни, технички и физички контроли за обезбедување на сигурност.

Во текот на 2013-та година беше извршена непосредна теренска контрола од страна на Дирекцијата за супервизија на НБРМ во врска со Системот на информативна сигурност на Банката и беше дадена позитивна оценка со што се обнови претходно дадената лиценца од регулаторот.

Во Банката на редовна основа се зајакнуваат контролите од областа на сигурноста на информативниот систем.

XVIII. ИНФОРМАТИЧКА ТЕХНОЛОГИЈА

Во текот на 2013 година, Службата за информатичка технологија го следеше развојот на Банката, овозможувајќи континуирана ИТ поддршка во деловните процеси.

Позначајни активности од областа на информатичката технологија во 2013 година се:

- Континуирано беа преземани активности за надградување на апликативното решение Банк3000. Истите се однесуваат на имплементација на нови функционалности за поефикасно извршување на деловните активности, обезбедена компатибилност на апликативното решение со понови оперативни системи, имплементација на нови методологии (нова методологија за кредитен ризик), како и стабилизација на самото апликативно решение заради постигнување на поголем степен на доверливост и интегритет на податоците кои истото ги обезбедува.

Истото се однесува и на останатите апликативни решенија кои се користат во банката: Ассеба Факторинг, Еуронетком АМЈ, Е-Деловодник.

- Континуирано беа преземани активност во делот на одржувањето на постоечката ИКТ опрема, а заради обезбедување на високо ниво на доверливост, интегритет и достапност на користените ИКТ сервиси во Банката.
- Имплементиран систем за мониторинг на микроклиматските услови во серверската соба како и алармирање.
- Согласно развојните планови на банката дел од постоечките персонални компјутери беа заменети со посовремени работни станици.
- Ревидирање на функционалните и технички барања за ИБИС согласно потребите на банката, што резултираше со започнување на процес за јавна набавка.

XIX. ВНАТРЕШНА РЕВИЗИЈА

Службата за внатрешна ревизија е независен организационен дел, кој е функционално и организационо издвоен од останатите организациони делови во Банката, хиерархиски лоциран над оперативните организациони делови, а непосредно под Надзорниот одбор и Одборот за ревизија.

Основна цел на работењето на внатрешната ревизија е да обезбеди објективна и независна оценка за адекватноста и ефикасноста на системот на внатрешни контроли, на точноста на сметководствената евиденција и финансиските извештаи, на усогласеноста на интерните политики и процедури на Банката со законската регулатива, како и на општата ефикасност во работењето на Банката.

Внатрешната ревизија во текот на деловната 2013 година ги извршуваше своите активности во согласност со Годишниот план и програма за работа, изработени врз основа на прелиминарна анализа на основните деловни процеси на банката и потенцијалните ризици на кои се изложени овие деловни процеси. Годишниот план и програма за работа се одобрени од страна на Надзорниот одбор на банката.

Во текот на 2013 година, Службата за внатрешна ревизија изврши 16 редовни ревизорски контроли, тековно ја следеше имплементацијата на дадените препораки, редовно го известуваше Надзорниот одбор на банката и соработуваше со Управниот одбор, Одборот за ревизија, НБРМ и независниот ревизор на банката.

Управен одбор
Главен извршен директор Драган Мартиновски
Главен оперативен директор Бесим Билали

